

ŠIMON OD BÍLÉHO LVA DEN PRAŽSKÉHO MĚŠŤANA V DOBĚ VYMKNUTÉ Z KLOUBŮ

MARTIN MUSÍLEK

Šimon od Bílého lva patřil nejen k předním pražským měšťanům a husitským politikům, ale byl zároveň i obchodníkem, literátem a známým bibliofilem, tedy na svou dobu člověkem mimořádným a vybočujícím z naší představy o typickém pražském měšťanu své doby. Reprezentace, rodinné vazby, držba venkovských statků a vztahy se šlechtou, užívání znaků apod. – to všechno jsou okruhy, jež lze při výzkumu městského prostředí sledovat. Zároveň můžeme na příkladu Šimonovy osoby upozornit na různé typy pramenů, které nám umožňují rozkrývat život pozdně středověkého měšťana, včetně jejich specifické a mnohdy velmi limitující schopnosti výpovědi.

SIMON OF THE WHITE LION. A DAY OF A PRAGUE BURGHES IN THE HUSSITE PERIOD

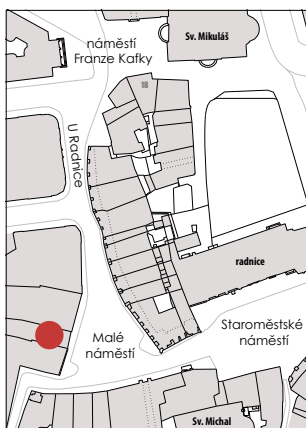
Simon of the White Lion belonged not only to the eminent Prague citizens and Hussite politicians, but he was also a merchant, a writer and a known bibliophile, i.e. an outstanding man in his period deviating from our vision of a typical Prague burgher of that time. Representation, family relations, ownership of rural estates, connections with nobility, use of a coat of arms etc. – these are circumstances, which can be observed during a research of the towns' environment. Example of Simons' personality can draw attention to various types of sources, which enable one to uncover the life of a late medieval burgher, despite their specific and often very limited ability of testimony.

Klíčová slova — Praha-Staré Město – Šimon od Bílého lva – husitská revoluce – středověké město – venkovské statky – knihovny

Key words — Prague-Old Town – Simon of the White Lion – Hussite rebellion – medieval town – rural estates – libraries

Obr. 1. Praha 1-Staré Město, Malé náměstí 2, dům čp. 143/I „U Bílého lva“, ppč. 105 (foto R. Gája, 2016).

Je ráno, pátek 6. září roku 1427. Pacholek Vítek Starostů¹ právě probudil v domě čp. 143/I na Malém náměstí (obr. 1) Šimona od Bílého lva, jednoho z nejvýznamnějších měšťanů a politiků husitské Prahy v období, které významný český historik František Šmahel příznačně označil za „dobu vymknutou z kloubů“ (ŠMAHEL 1995). Právě postava Šimona od Bílého lva (doložen v letech 1418–1433), o níž se nám díky jeho veřejnému působení zachoval relativní dostatek různých zpráv, je vhodným prostředkem pro nastínění kolektivní biografie horní vrstvy městského obyvatelstva v pozdně středověké Praze.² To však neplatí zcela bez výhrad. Na svou dobu byl totiž Šimon člověkem mimořádným a do jisté míry vybočujícím z naší představy o typickém pražském měšťanu. Patřil nejen k předním husitským politikům, byl zároveň i obchodníkem, hospodářem, literátem a známým bibliofilem.

V tomto příspěvku nepůjde o klasickou biografii, která by si činila nároky na úplnost. V předkládané životopisné etudě se spíše pokusím v průběhu konkrétně zvoleného dne představit nejen každodennost jednoho měšťana husitské Prahy, ale prostřednictvím Šimona také vybrané okruhy z hospodářského a sociálního světa pražského souměstí v první polovině 15. století. Nemělo by se jednat o fikci, ale o rekonstrukci běžného dne v životě pražského měšťana doby husitské na základě dochovaných písemných a zčásti i hmotných pramenů. Reprezentace, rodinné vazby, držba venkovských statků a vztahy se šlechtou, užívání znaků apod. – to všechno jsou okruhy, jež lze při výzkumu městského prostředí sledovat. Zároveň bych rád upozornil na různé typy pramenů, které nám umožňují rozkrývat život pozdně středověkého měšťana, včetně jejich specifické a mnohdy velmi limitující schopnosti výpovědi.

Pátek 6. září 1427 nebyl v dějinách Prahy zcela obyčejným dnem.³ Šimon od Bílého lva se dal probudit ještě za tmy, tedy dříve, než jej jako obvykle vzbudilo ranní zvonění z kostelů Panny Marie

1 Na pacholka Vítko výslovně pamatoval Šimon od Bílého lva ve svém testamentu, v němž mu odkázal pět kop grošů („Item Vítkovi, u mne jakož byl, Starostů odkazují pět kop grošů...“ TEIGE 1910a, 757). Šimonův kšaft, který byl vyhotoven také v podobě listiny s přivěšenými pečeti vykonavatelů poslední vůle, byl zapsán do staroměstské pamětní knihy – (Knihy pamětní 1417–1480), Archiv města Prahy, Praha, Sběrka rukopisů, sign. 992, fol. 154r–154v.

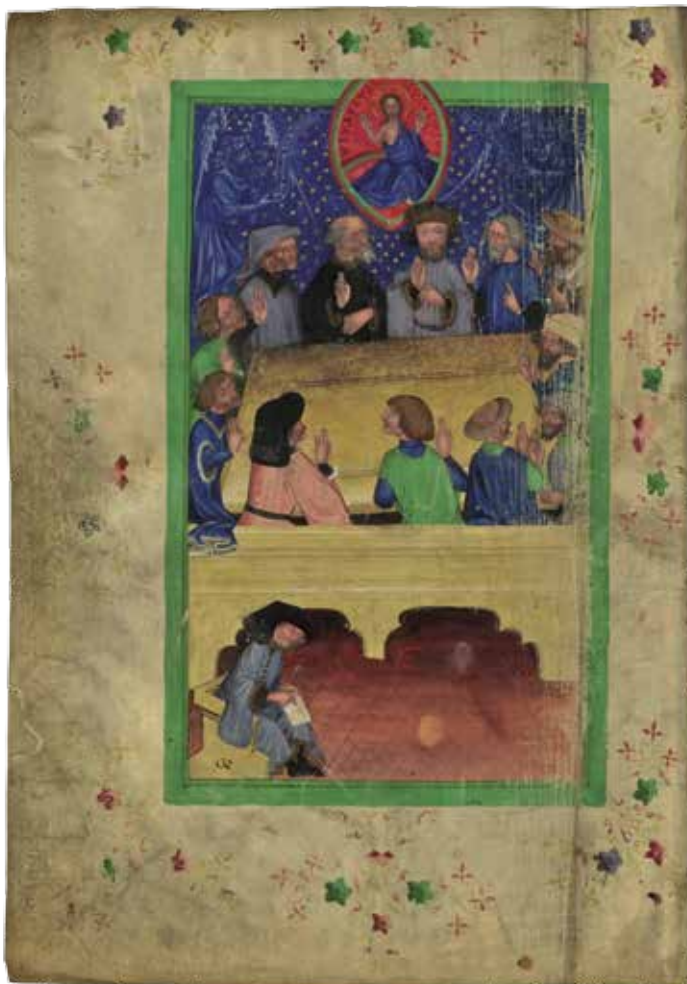
2 Šimonově osobě doposud věnoval krátký životopisný medailon pouze TOMEK (1891, 443–445). I tento příklad ukazuje, jak stále máme málo biografických studií o významných husitských měšťanech a politikách. O rekonstrukci jednoho dne ve středověku, který mnohdy uniká naší pozornosti, se nedávno pokusilo několik autorů v kolektivní monografii *Jeden den ve středověku* (NODL/SOMMER 2014). V celkem jedenácti sondách do konkrétně zvoleného jednoho dne ve středověku se tvůrci zaměřili na různá sociální prostředí. Mimo jiné tento pokus upozornil jak na limity výpovědi dochovaných pramenů, tak na odlišné přístupy konkrétních badatelů ke zvolenému tématu.

3 Přepadení Prahy reflektovaly již dobové prameny a je zaznamenáno také ve starých letopisech českých. Podrobný je zejména text D (PORÁK/KASPAR 1980, 105–106; FRB SN II, 142, zde i v pozn. 85 a na s. 34 v pozn. 136 Petr Čornej provedl podrobný rozbor celé události zasazený do širšího kontextu a s doplněním životopisných údajů některých hlavních aktérů). Spolehlivé informace přináší také Bartošek z Drahonice (FRB V, 597; cf. český překlad HLAVÁČEK 1981, 239). Významná událost v zemských dějinách se těšila náležitě pozornosti významných dějepisců a ve svých dílech ji zachytili

na Louži, sv. Linhart a sv. Michala, které všechny stojí nedaleko Šimonova domu. Za běžných okolností by si patrně oblékl jednu ze svých oblíbených uvolněných suknic, netvarovaných, ale jen přepásaných, sahajících až ke kolenům s krátkými spadlými rukávy, na nohy pak nohavice a nízké kožené boty. Pod suknicí si obvykle oblékal kabátec, na nějž se zavěšovaly kapsáře pro uložení rozličných věcí (obr. 2).⁴ Dnes však bylo nutno očekávat bojové střetnutí, proto si Šimon na sebe oblékl „oděnie kované“: prošivanou vestu, případně i pancíř a další součásti pozdně středověké výzbroje včetně přilby. U pasu se mu pohupoval v pochvě zavěšený meč.⁵ V dané době byly běžnou součástí měšťanských domácností kroužková brnění nebo plátová zbroj, oboječky, tj. kroužková ochrana krku a ramen, železné klobouky nebo přilby s hledím, ale také pavězy, kuše a samostřily, méně pak železné rukavice (JAN 2013, 629–630; pro pražské prostředí TOMEK 1892a, 528–531; podrobně PETRÁŇ 1985, 711–757). Díky dochovanému znění testamentu dnes víme, že součástí vybavení Šimonovy domácnosti byly přinejmenším také „pancieř těžký a tři meče“ (TEIGE 1910a, 756). Nejistá doba si žádala mimořádná opatření (obr. 3).

Dne 6. září tomu byly právě dva dny, co Vilém Kostka z Postupic prostřednictvím důvěryhodného posla Šimonovi sdělil, že se Hynek z Koldštejna spolu s Janem Smiřickým chystají ve jménu knížete Zikmunda Korybuta, jednoho ze zájemců o uprázdňený český trůn, přepadnout Prahu. Pro Šimona tak nastaly perné dva dny plné práce. Narychlo uspořádaná akční skupina musela obratem připravit obranu města tak, aby se prozrazení plánu nedostalo k nepřejícím uším. Do obranných opatření tedy byli zapojeni pouze spolehliví staroměstští sousedé. Jestliže měla staroměstská radní vrstva jako celek v revolučních análech nechvalnou pověst, 6. září za nemalého příspěvu Šimona svou rozhodností zastínila novoměstské radikály (cf. ŠMAHEL 1996, 200).

Šimonova žena Anna ještě spala, proto se tiše pomodlil a z ložnice vešel na pavlač. Pomalu se začalo rozednívat a Šimon začal přemítat. Bylo tomu již více než deset let, co se na něj usmálo štěstí. Někdy před rokem 1418 se oženil s Annou, vdovou po zámožném a váženém

Obr. 2. Památná kniha olomoucká (Kodex Václava z Jihlavy), 1430–1492, 1528.

Přísaha olomoucké městské rady z roku 1430. Na vyobrazení lze spatřit měšťany v dobovém oblečení včetně doplňků, které tvořily ozdobné pásy, knoflíky nebo luxusní čepice a klobouky. Za pozornost jistě stojí v dané době zcela běžná barevná pestrost suknic, jež byly doplněny kožešinovými lemy. Typická byla také úprava vousů. K nejoblíbenějším patřil upravený knír nebo speciálně střížená bradka. Jako na jiných vyobrazeních i zde je zachycen symbolický počet dvanácti konšelů, který byl běžný pro většinu královských měst. Signifikanční je také přítomnost městského písaře vlevo dole, který byl často nazýván „okem města“.

Uloženo: SOKA Olomouc, fond Archiv města Olomouc, Knihy, inv. č. 97, sign. 1540, fol. 2v.

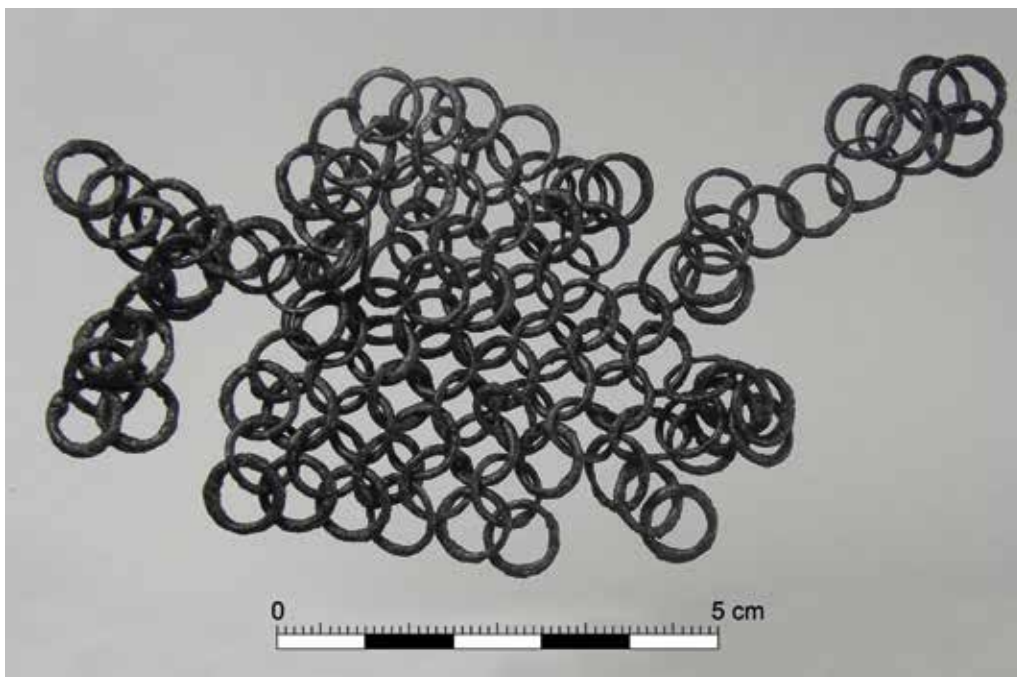
TOMEK 1879, 394–397; BARTOŠ 1966, 20–21; ŠMAHEL 1996, 200–201 nebo ČORNEJ 2000, 490–491. Tentýž autor také věnoval pozornost pádu knížete Zikmunda Korybuta a následnému vývoji v husitské Praze, viz ČORNEJ 2011, 174–185. Ke Korybutovi GRYGIEL 1988, 101–104; GRYGIEL/ZILYNSKYJ 1990, 7–27; nejnověji NIKODEM 2004.

4 Na ozdobném opasku měšťanů zpravidla nosili několik váčků z kůže, lžící v pouzdře, prubířský kámen v pouzdře určený ke zkoušení mincí a pochvu s nožem. Co vše mohl mít bohatý měšťan u sebe, převážně zavěšeno u opasku, naznačuje soubor předmětů, které byly odebrány popravenému měšťanovi z Kolína nad Rýnem Hermannu von Gochovi (na to naposledy upozornili Michaela Antonín Malaníková a Rudolf Procházka, viz JAN 2013, 345).

Také Šimon od Bílého lva patrně nosil prsten, který alespoň podle archeologických nálezů představoval v pozdním středověku nejrozšířenější šperk, případně pečeti prsten pro rychlé zpečetění neodkladných záležitostí či k prokázání dobrého společenského postavení. Prsteny vedle různých symbolických rovin přesahovaly význam běžné ozdoby a mohly vyjadřovat bohatství a postavení majitele, jeho náboženské smýšlení nebo měly ochrannou funkci (KYBALOVÁ 2001, 170–171; JAN 2013, 343).

5 Ve svém kšaftu odkázal veškeré „oblečení šité a kované“ sedláři Mikulášovi (TEIGE 1910a, 757).

Obr. 3. Praha 1-Nové Město, Vodičkova, ppč. 2381, výzkum NPÚ v Praze č. 2004/04. Fragment železné košile, dobové pasivní ochrany bojovníka. Zlomky vrcholně středověkého brnění tvořené drobnými kovovými (železnými) kroužky byly nalezeny v organické výplni přírodní deprese (jámy), která se nachází nedaleko Karlova náměstí v centrální části Nového Města pražského, č. inv. 2004/04-0026-0030 (foto F. Flek, 2016).

staroměstském měšťanu Petru Habartovu (TOMEK 1891, 443). Kdekdo si ještě nyní v Praze pamatoval, jak na počátku září roku 1409 Petr Habartův jako purkmistr projížděl městem až do pozdních večerních hodin v čele slavnostního průvodu na počest vydání veřejného prohlášení pražského arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Házmburka, v němž se přihlásil spolu s celou českou církví k nedávno zvolenému papeži Alexandru V. Pražští obyvatelé se domnívali, že rozkol v církvi je zažehnán. Zdálo se být jen otázkou času, kdy budou dopadeni a uvězněni dva zbývající papeži, kteří byli pisánským koncilem zbaveni svých úřadů. Většina obyvatel Prahy se oddala radostné zprávě a našlo by se pouze málo osob, které by v danou chvíli nevěřily ve znovusjednocení církve a v definitivní ukončení papežského schizmatu (TOMEK 1892b, 473–474). A dnes? Již sedm let trvají nepřetržitá vojenská střetnutí, úskoky a drobné zášti a zdá se, že tomu nebude konce. Vždyť

i dnes čeká Šimona a Pražany další kolo bojů o to, jakým směrem se bude město ubírat do budoucna.

Obr. 4. Praha 1-Staré Město. Nejstarší znaková galerie na Staroměstské radnici, jejíž vznik lze nově klást do rozmezí let 1365 až 1366. Do kamene byly vytesány znaky osmnácti konšelů, kteří zasedali v městské radě 1365 a během jejichž funkčního období patrně došlo k dokončení radniční věže a arkýřové kaple (foto M. Kracík, 2016).

Rodina Habartů patřila k městské elitě. Když byla roku 1366 dokončena jedna z gotických stavebních fází Staroměstské radnice, její součástí se stala také nejstarší dochovaná heraldická galerie osmnácti znaků měšťanů-konšelů, během jejichž působení došlo k dokončení přestavby (obr. 4). Nechyběl mezi nimi ani znak měšťana Jindřicha Habarta, předka Petra a tchána Petrovy ženy Anny (MUSÍLEK 2015, 199–203; obr. 5). Sňatek s dědičkou habartovského bohatství rázem katapultoval Šimona, který patrně podle původního přízviska pocházel z Chrasti („Simon

de Chrast“), do řad městské elity.⁶ Zřejmě již předtím se jednalo o zámožnou osobu, výhodný sňatek však je vítaným způsobem ke společenskému povznesení v každém období, nejinak tomu leckdy bývá i dnes. Běžně se ve středověkých městech stávalo, že se zámožné vdovy provdaly i několikrát. Často bylo typické, že si řemeslnické vdovy po smrti svého muže vybíraly za manžely mladé tovaryše. Podobně jako v panovnických nebo šlechtických rodinách sňatky zároveň sloužily také pro utužení přátelství nebo obchodních kontaktů (MUSÍLEK 2015, 192–204). Prostřednictvím své ženy Šimon získal bývalý dům Petra Habartova čp. 143/I na Malém náměstí (TOMEK 1866, 36). Na vstupním portálu domu, který pochází z doby kolem roku 1400, se nám vzácně dochovalo také domovní znamení: v červeném poli český stříbrný dvouocasý lev s korunou, krácející vpravo. Podle tohoto znamení se ve středověku nazýval jak dům, tak se domovní znamení mnohdy stávalo příjímím nebo tzv. příjmením svých majitelů. Odtud tedy také pocházelo Šimonovo označení jako od Bílého lva (obr. 6).

Dům čp. 143/I se svou podobou příliš neodlišoval od ostatních výstavných kamenných staroměstských domů (VLČEK 1996, 179; obr. 7). V přední části hloubkové parcely se nacházelo vlastní dvoupatrové kamenné stavení, které bylo zpravidla podsklepené. V zadní části poměrně stísněné parcely se tísnilo hospodářské zázemí, studna, jímka, stáje pro koně a hospodářská zvířata, případně objekty k nájemnímu bydlení (obr. 8–9; STACH 1958, 10–11). Nejen v městském prostředí platila přímá úměra, že čím výše obyvatel domu bydlel, tím větší prestiže se mu uvnitř městské society dostávalo. Vnitřní vybavení domů bylo v obývaných patrech vpravdě luxusní. Nechyběla zde honosná kachlová kamna, drahé látky, tapiserie na zdech a malované dřevěné stropy. Výjimkou nebyla ani důmyslná otopná zařízení v podlaží nebo roubené komory, které sloužily pro vyšší tepelnou izolaci, a tudíž pro zlepšení bytového komfortu jejich majitele (LÍBAL/MUK 1996, 138–141, 188–217). Díky práci Václava Vladivoje Tomka dnes víme, že v pražských měšťanských domácnostech se nacházely také různé sošky svatých, přenosné oltáře a luxusní ložní prádlo (obr. 10; TOMEK 1892a, 524–535; cf. PETRÁŇ 1985, 615–670; HOFFMANN 2009, 170–183; pro zahraniční prostředí ENGEL/JACOB 2006). Ostatně v zápisech pozdně středověkých staroměstských a novoměstských knih pro dluhy se ložní prádlo velice často objevovalo jako běžný předmět zástavy (obr. 11; GRAUS 1949, 204). Vedle předmětů

každodenní potřeby (nádobí, nářadí, věci určené pro dekoraci apod.; obr. 12–16) se na policích středověké měšťanské domácnosti nacházely také luxusní kusy, z jejichž široké škály lze na tomto místě jmenovat alespoň skleněné poháry. Archeologické nálezy dokládají, že se leckdy jednalo o skutečně výjimečné umělecké kusy, které k nám byly dováženy především z Itálie, ale i odjinud. Jmenovat lze luxusní pohár z Benátek, který byl nalezen v odpadní jímce pod domem čp. 379/I Na Můstku (MUSÍLEK/ŽDÁRSKÁ 2014) nebo skleněný kutrolf z první poloviny 15. století, k jehož nález došlo na parcele domu čp. 190/I (obr. 17).⁷ Nemusíme pochybovat o tom, že ať už závěsné lampy, obyčejné číše nebo luxusnější poháry, skleněné předměty byly běžnou součástí také Šimonovy domácnosti.

Z přemítání však Šimona vyrušilo zabouchání na vrata; musel se jako předák akční skupiny vydat na Staroměstskou radnici a spolu s vybranými staroměstskými konšely se postarat o to,

Obr. 5. Praha 1-Staré Město. Znak Jindřicha Habartova na Staroměstské radnici. V červeném poli gotického štítu se nachází bílá divoká kočka směřující hlavou do pravého kouta. Jindřich Habartův patřil bezpochyby k příslušníkům městské elity a stejně jako jeho potomci zastával uvnitř městské society významné postavení (foto M. Musílek, upravil T. Rataj, 2015).

Obr. 6. Praha 1-Staré Město. Dům čp. 143/I „U Bílého lva“, vstupní portál s detailem domovního znamení: v červeném poli gotického štítu se nachází český stříbrný dvouocasý lev ve skoku, se stříbrnou zbrojí a korunou, směřující vpravo (foto R. Gája, 2015).

6 Bohužel postrádáme doklady o tom, ve kterém roce Šimon přijal městské právo. Seznamy staroměstských novoměšťanů nejsou pro období let 1394 až 1424 dochovány. Opouštět nás těsně před vypuknutím husitské revoluce, tedy ve chvíli, v níž by bylo v souvislosti se šířením reformních myšlenek zajímavé sledovat strukturu nově přijatých měšťanů. Seznamy novoměšťanů se nejnověji zabýval MUSÍLEK 2015, 25–26. Šimon ve své poslední vůli mimo jiné odkázal drobnou finanční částku kostelu v Tochovicích. Na základě této zmínky se již Václav Vladivoj Tomek správně domníval, že pocházel z Chrásti u Tochovic, obce, která se nachází nedaleko Březnice v dnešním Středočeském kraji (TOMEK 1891, 443). Jen pro srovnání Antonín Profous uvádí celkem devatenáct obcí s tímto názvem, k čemuž musíme ještě připočítat lokality, které byly jako Chrast/Chrást označovány v minulosti a dnes již nesou jiný název (PROFOUS 1949, 51–53).

7 K nálezům skla z pražského prostředí souhrnně ŽDÁRSKÁ 2014.

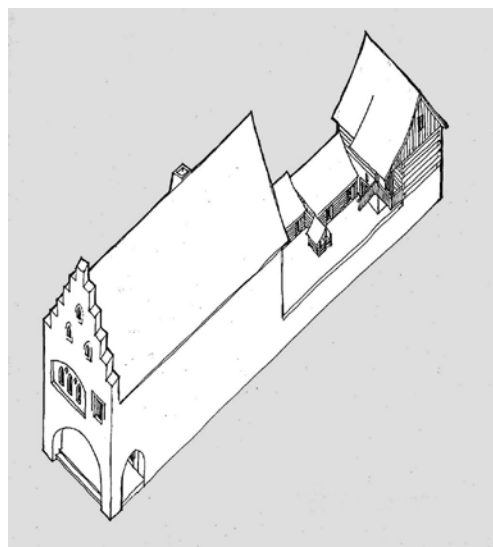
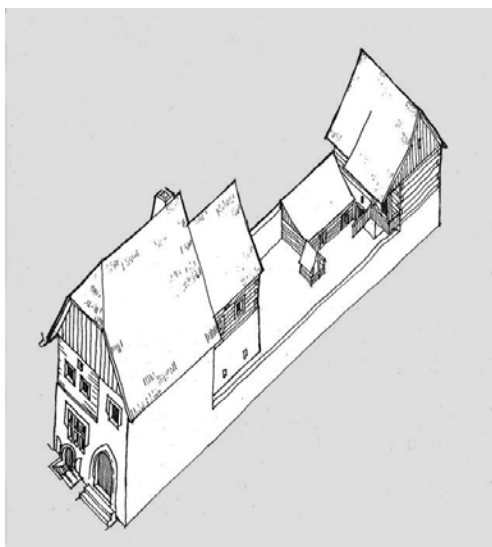
Obr. 7. Praha 1-Staré Město. Staroměstské a Malé náměstí na Huberově ortografickém plánu města Prahy z roku 1769. Podle orientace hřebenů střech rovnoběžně nebo kolmo k ulici zachycuje staré, leckdy ještě středověké dispozice městských domů, včetně domu čp. 143/I „U Bílého lva“ – **fialově** (převzato z HOFMAN 1944, bez paginace).

aby nastražená past sklapla. A bylo už načase. Hned za rozbřesku ozbrojená skupina asi tři set padesáti jezdců pod vedením Hynka z Koldštejna a Jana Smiřického pronikla otevřenými branami do Nového Města pražského. Staroměstští je posléze nechali bez překážky vjet až na svůj hlavní rynek. Zatímco spiklenci během jízdy provolávali licoměrnou výzvu „pokoj svatý“, měšťané jim připravenými zátarasy a řetězy neprodyšně uzavřeli ústupové cesty. Z domů na náměstí se rázem vynořili ozbrojení staroměstští sousedé se svými pacholky, které podporovala střelba z oken. V nastalé dramatické řeži se zaskočení spiklenci nezmohli na účinný odpor. Jan Smiřický s polovinou jezdců upadl do zajetí. Hynek z Koldštejna našel smrt v domě na rohu Dlouhé třídy. Zbývající útočníci byli povětšinou pobiti nebo zahynuli ve vodách Vltavy. Větším obětím na životech – mluví se přibližně o stu zabitých – zabránil Jan Rokycana, který spolu s jinými duchovními zakrýval zajatcům hlavy komží a odváděl je do šatlav (PORÁK/KAŠPAR 1980, 105–106; ŠIMEK 1937, 54; FRB SN II, 34, 142; cf. TOMEK 1879, 394–397).

Obr. 8. Gotický patrový zděný dům s příslušející parcelou a hospodářským zázemím (převzato z HAUSEROVÁ 1988/1989, 15).

Obr. 9. Pozdně gotický patrový zděný dům s příslušející parcelou a hospodářským zázemím (převzato z HAUSEROVÁ 1988/1989, 15). Podobně vypadala celá řada staroměstských měšťanských pozdně středověkých domů a identicky patrně vypadal také dům čp. 143/I v době, kdy patřil Šimonovi od Bílého lva.

S vůdcem dobyvatelů – Hynkem z Koldštejna – se Šimon velice dobře znal. Jistě se s ním běžně potkával ve městě v době, kdy Hynek zastával post vojenského velitele Prahy na improvizovaném dvoře Zikmunda Korybuta. Nadto o šest let dříve spolu strávili několik měsíců jako členové diplomatického poselstva do Polska a na Litvu. Víme, že zatímco ostatní poslové čekali v Niepołomicích nedaleko Krakova, oba muži se vydali osamoceni na Litvu, aby přiměli knížete Vitolda k jednání, což se jim nakonec i podařilo (HEŘMANSKÝ 1954, 153; TOMEK 1879, 179–180; 1891, 443). Můžeme se jen dohadovat, zda se Šimon přímo osobně podílel na ozbrojeném střetnutí nebo zda všemu pouze přihlížel. I z husitské Prahy však máme doklady o tom, že se přední pražští sousedé osobně účastnili bojů nebo bitev (obr. 18; ČORNEJ 2011, pozn. 61 na s. 71, pozn. 8 na s. 78, 160; MUSÍLEK 2014, 330). Doboví kronikáři nás informují o tom, že velké množství pražských měšťanů padlo nejen roku 1422 při obléhání severočeského královského města Mostu, ale také roku 1424 v bitvě nedaleko zdejší Malešovské tvrze, kde podle kronikáře Bartoška z Drahonice položilo život „tři sta dvacet šest pražských hospodářů mimo cizince a pražské řemeslníky“ (obr. 19; FRB V, 592; cf. český překlad HLAVÁČEK 1981, 233).

Obr. 10. Praha 1-Nové Město, Národní – Mikulandská, ppč. 843, výzkum NPÚ v Praze č. 2013/33. Drobná figurální plastika sv. Alžběty Durynské (?), patronky nemocných, pekařů a žebráků, jejímž hlavním atributem byla konev, ze které rozlévala nápoje chudým, č. inv. 2013/33-J10-007 (foto M. Kalíšek, 2014).

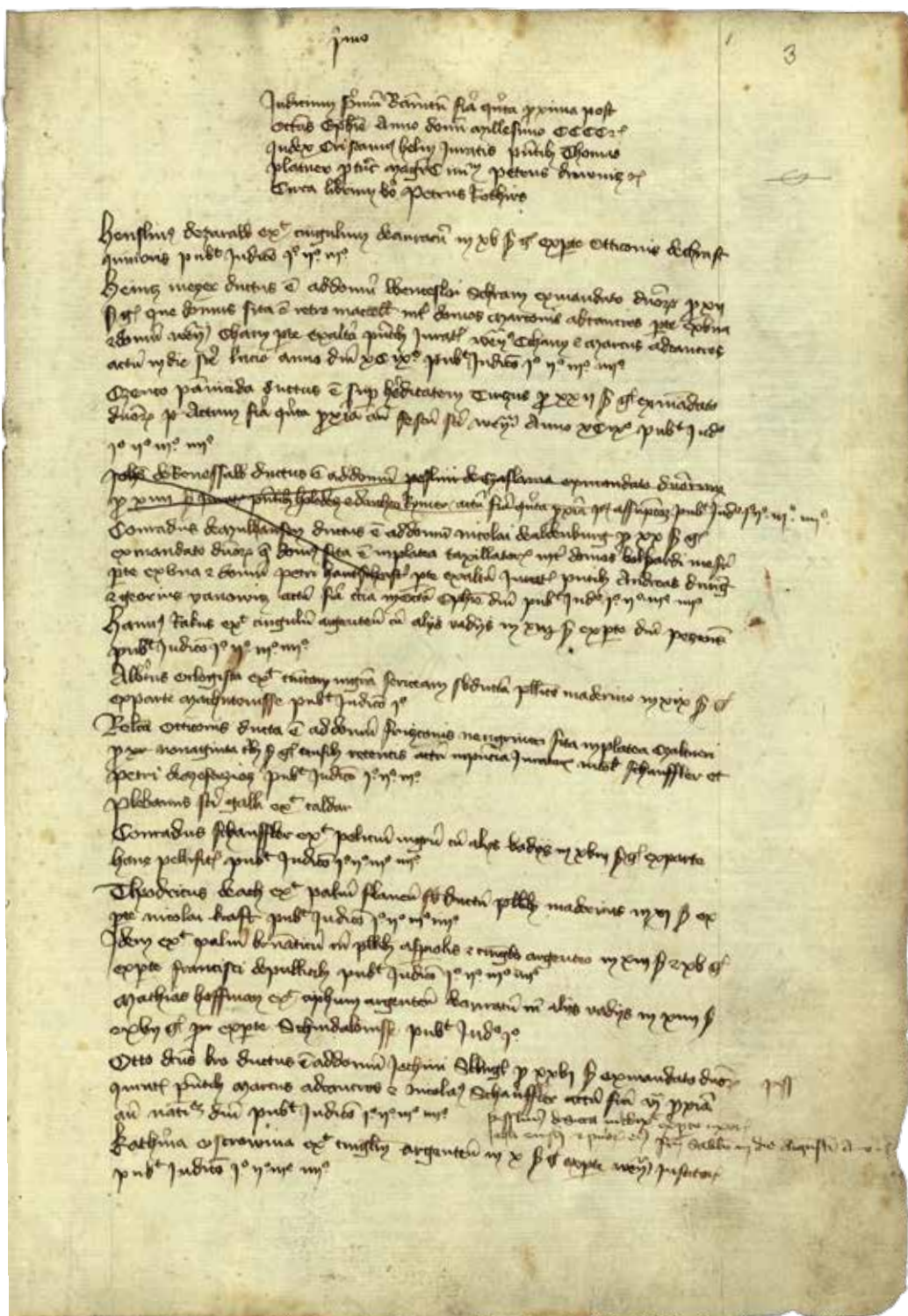
Zdá se, že se Šimon spíše řadil k osobám, které se sice nezřikaly podílu na správě věcí veřejných, zřejmě však nenáležel ani k bojechtivým jedincům. Šimon patrně patřil k nemnoha měšťanům, o nichž víme, že se jednalo o osoby vzdělané, jež byly ve své době označovány *cives literati* (obr. 20). Vedle Šimona můžeme mezi literáty započítat další významné měšťany Jana Rečka, Matěje Loudu z Chlumčan nebo řemeslníky – soukeníka Mikuláše Bradatého, Matěje Drdáka či výrobce pergamenů Havla. Patrně díky získanému vzdělání byli tito měšťané častěji než ostatní vybíráni jak pro diplomatické úkoly, tak se účastnili jako rozhodci různých sporů nebo kněžských hádání. Vedle vlastních soukromých knihoven mohli tito a další měšťané navštěvovat také obecní knihovnu neboli librář obecní (*libraria communitatis*) na Staroměstské radnici. První zmínka o ní pochází z roku 1431 a byla doplňována odkazy jednotlivých měšťanů (TOMEK 1893, 250–252; cf. ŠMAHEL 1996, 277). Koneckonců na knihovnu ve svém kšaftu pamatoval odkazem knih a deseti kop grošů také Šimon (TEIGE 1910a, 757).

Lze předpokládat, že po velkém vítězství se shromáždění pražští obyvatelé společně pomodlili a poděkovali Bohu za jeho přízeň. Poté se někteří rozešli dílem do svých domovů, dílem do mnohých pražských šenků a pivnic, aby oslavili úspěšnou obranu města, přestože se pražské reformní prostředí stavělo odmítavě k běžným radostem života (k staroměstským krčmám a hostincům MUSÍLEK 2010, 57–77). Pro většinu husitských měst byl tento rigidní přístup k životu, který byl podřízen přísné normě Božího zákona, charakteristický. Ani během válek však ve městech nedošlo k úplnému potlačení po generaci slavených svátků a slavností nebo k uzavření městských hostinců, hospod, nálevení, šenků nebo krčem se špatnou pověstí (ČORNEJ 2011, 213–234; cf. MUSÍLEK 2014, 328).

Obr. 11. Kniha soudní pro větší dluhy (1400–1483).

Staroměstská kniha pro větší dluhy, do níž byly zapisovány pohledávky přesahující deset kop grošů. Nedo-
statek finanční hotovosti nutil vel-
kou část městské populace hledat
potřebnou hotovost zápisem renty
či platu na své nemovitosti ve pro-
spěch věřitele, případně půjčkami
u zámožnějších měšťanů či u Židů.
Nejpozději od poloviny 14. století
byly tyto půjčky běžně zapisovány
do staroměstských soudních knih.
Rozrůstající se agenda si ve druhé
polovině 14. století vynutila vznik
samostatných městských knih pro
dluhy. Běžnou hranici mezi „malým“
a „velkým“ dluhem tvořila částka
deseti kop pražských grošů.

Uloženo: Archiv města Prahy, Sbír-
ka rukopisů, sign. 997, fol. 3r.

Je pravděpodobné, že staroměstští konšelé a další významní měšťané se sešli ve velkém rad-
ničním sále, kde své vítězství náležitě oslavili. O charakterových vlastnostech některých konšelů,
stejně jako o jejich velmi pozitivním vztahu k alkoholu, nemusíme pochybovat. Dobová nařízení
často zapovídala popíjení alkoholu i při běžných zasedáních městské rady a povolovala vypítí
toliko jednoho piva, protože se často stávalo, že konšelé chodili na zasedání rady tak opilí, že se
nemohli plně věnovat jednání. Proto „nižádný konšel nemá v krčmách sedati. Pakli by se který
konšel, budťo jako dnes opil, tehdy na zajtřie nemá do rady jíti“ (TEIGE 1910b, 22). Připočteme-li
k tomu časté stížnosti městské obce na mrhání obecními penězi, je zřejmé, že tehdejší politická
reprezentace města se mnohdy více než o obecní blaho starala o vlastní prospěch. O charak-
teru jednotlivých konšelů se dozvídáme pouze nahodile. Výjimku v tomto směru představuje

tzv. *Candela rhetoricae*, veršovaná skladba, v níž jihlavský městský notář trefně charakterizuje jednotlivé jihlavské konšely. Zaměřil se nejen na jejich dobré stránky, ale zřejmě proto, že sbírku sepisoval až po svém odchodu z úřadu, se nebál upozornit také na negativní či posměch vzbuzující vlastnosti městských pánů (HOFFMANN 1982, 73–113).

V husitské Praze se o „kvalitách“ některých konšelů dozvídáme z četných pouličních písní a popěvků. Vzácně se dochovala satirická báseň o zajetí Zikmunda Korybuta v Praze z roku 1427, v níž neznámý skladatel podrobil kritice pražské konšely: „Štráboch tenť by rád pokoji, / nebť se za svůj statek bojí; / sedíť jako pod ostříšem / i s Zdenkem svým tovaryšem“ (Zdenkem se rozumí Zdeněk svíčník, jeden z tehdejších pražských konšelů). V jednom z dalších veršů poeta pokračuje: „Hadvika krajčí misterný / byl někdy člověk pokorný; / jižť jedné palcátem kývá, / lží faleš pevně podšívá.“ Další konšel „František Šilink udatný, / tenť jest v tom kusu opatrný, / že kamž vítr tam pláštěk obrátí“.⁸ Přes zjevné tendenční zaměření básně, která směřuje proti hlavním odpůrcům litevského knížete Korybuta, je zřejmé, že se Šimon na radnici v příliš dobré společnosti nenacházel.⁹

Nemusíme si však dělat iluze o tom, že by se předhusitská horní vrstva městského obyvatelstva chovala výrazně jinak než nová, husitská elita nastoupivší po roce 1419. Vskutku unikátní vhléd do pragmatického jednání příslušníků městské elity podává již „Seznam statků roku 1421 obcí Pražskou ujatých a zase zcizených“ (*Daciones curiarum profugum*).¹⁰ Jedná se o seznam většiny nemovitostí, které po roce 1419 zabavila městská obec jak církevními institucím, tak měšťanům, kteří z různých důvodů opustili po výbuchu husitských bouří své domovy. Seznam obsahuje záznamy o prodeji či darování 153 majetků ve 120 vesnicích.¹¹ V letech 1420 až 1421 se pražské obce zmocnily obrovského množství majetků, které se zpravidla nacházely v nejbližším okruhu středověké Prahy.

Nikoho asi nepřekvapí, že mezi největší doložené nabyvatele těchto venkovských statků patřili noví konšelé, kteří do městské rady poprvé pronikli až během husitské revoluce. Jakmile někdejší elity opustily svá místa, byly okamžitě nahrazeny elitami novými, kterým k vzestupu dopomohly zejména nepokoje husitských válek. Za zmínku stojí skutečnost, že ani „v době vymknuté z kloubů“

Obr. 12. Praha 1-Nové Město, Vodičkova, ppč. 2381, výzkum NPÚ v Praze č. 2004/04. Dřevěná lžíce, d. 12, š. 5 cm, č. inv. 2004/04-23 (foto M. Kalíšek, 2016).

nedošlo k úplnému zprůchňování vazeb mezi „starým“ a „novým“. Náležitý doklad o tom podává i výše zmíněný dokument. Asi desetinu z celkového počtu nových nabyvatelů statků zabavených obcí tvořili měšťané, kteří zasedali v městské radě již v předrevoluční době. Bezesporu se jednalo o ty měšťany, kteří se přidali hned na počátku k husitskému hnutí. Bohatství se snoubilo s mocí stejně tehdy jako dnes. Některým předrevolučním elitám se podařilo včasným příklonem k husitskému učení zachránit své majetky a vliv ve městě. Například předrevoluční konšelé Jan Frolich nebo Jan Bradatý později zasedali i v husitských městských radách. Také revoluční Praha tribuna Jana Želivského byla nucena – byť zřejmě se skřípěním zubů – respektovat působení

8 ERBEN 1868, 311–314; HAVRÁNEK/HRABÁK/DANĚLKA 1963, 327–332. Na tuto satirickou báseň upozornil již TOMEK 1891, 440. Dokument je také volně dostupný na stránkách Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. <<http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zliteratury/VZCL1/VZCL1.pdf>>.

9 O zpronevěře veřejných financí staroměstskými konšely je více dokladů. Zde postačí upozornit na případy z let 1471, 1474 a 1475, kdy si zástupci obce stěžovali na špatné hospodaření konšelů s obecními penězi (ČELAKOVSKÝ 1920, 320–321).

10 Tyto zápisy byly již dvakrát vydány. Poprvé je zahrnul do své edice HÖFLER 1865, 287–304; podruhé Josef Teige, viz AČ 28, 671–683; cf. TEIGE 1922, 111–201. Pozornost jim věnoval TOMEK 1879, 167–174; MEZNÍK 1965, 18–24; ČORNEJ 2011, 101–135 a nejnověji MUSÍLEK 2014, 154.

11 Detailní a dodnes vynikající a nepřekonanou analýzu provedl MEZNÍK 1965, 18–24.

Obr. 13. Praha 1-Nové Město, Vodičkova, ppč. 2381, výzkum NPÚ v Praze č. 2004/06. Nůž se zdobenou stříenkou, d. 15, š. 2 cm, č. inv. 2004/06-59 (foto M. Kalíšek, 2016).

Obr. 14. Praha 1-Malá Strana, Karmelitská čp. 387/III, výzkum NPÚ v Praze č. 2003/20. Kostěná stříenka, d. 10, š. 3 cm, č. inv. 2003/20-4525 (foto M. Kalíšek, 2016).

bohatých měšťanů, kteří ve městě zůstali. A tak zatímco dvůr v Klešicích byl zabrán uprchlému měšťanu Štěpánu kraječi suken, později byl přidělen jeho bratru Janu Běhalovi, který naopak ve městě zůstal (MUSÍLEK 2012, 39).

Pro další doklady nemusíme chodit daleko. Sousedem Šimona od Bílého lva byl v předrevolučním období apatykář Ludvík z Florencie, jeden z nejbohatších měšťanů a dvorní dodavatel. Po roce 1419 sice uprchl z města, ale později se dokázal smířit s městskou obcí a do města se z nuceného exilu opět navrátil (MUSÍLEK 2009, 99–100). O smíření Ludvíka s městskou radou svědčí i dosud neznámý zápis v jedné ze staroměstských knih pro dluhy. Když totiž Ludvík těsně před smrtí v lednu roku 1428 získal na základě mandátu purkmistra a dvou konšelů dům čp. 142/I „U Vola“, byl tento záznam jako jeden z mála v revolučních letech, tedy v době, kdy se do městských knih příliš často nezapisovalo, zanesen do soudní knihy (obr. 21). Že se jednalo o mandát purkmistra a dvou konšelů, se pro jistotu v záznamu zmiňuje hned dvakrát.¹² V tomto konkrétním

Obr. 15. Praha 1-Malá Strana, Karmelitská čp. 387/III, výzkum NPÚ v Praze č. 2003/20. Část keramického kahaníku na svícení, v. 3, š. 15 cm, č. inv. 2003/20-2076 (foto M. Kalíšek, 2016).

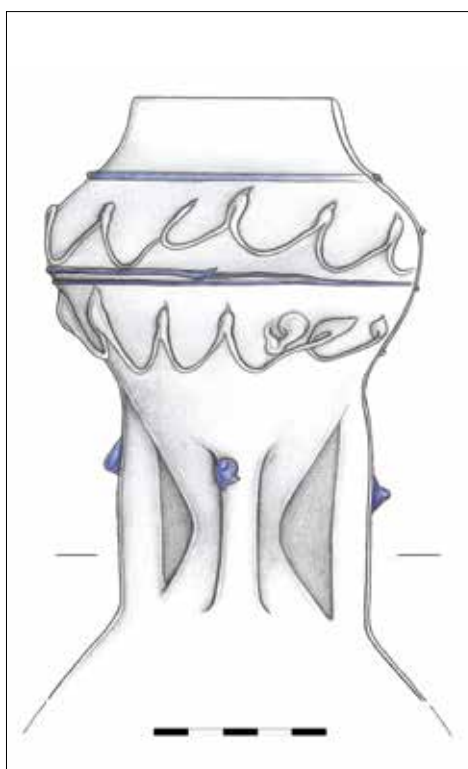

¹² Kniha soudní pro větší dluhy (1400–1483), Archiv města Prahy, Sbirka rukopisů, sign. 997, fol. 85v.

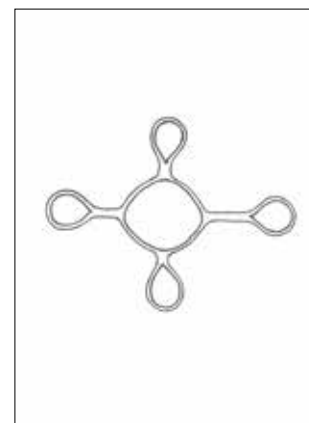

případě se však není čemu divit, protože Ludvíkův soused Šimon od Bílého lva zasedal v letech 1418 až 1433 celkem v sedmi městských radách (TOMEK 1905, 79–81). Je pravděpodobné, že za návratem Ludvíka do revolučního města stála právě přímluva jeho bývalého souseda, a jak si ještě ukážeme níže, i častého přísedícího při konání městských soudů. Ještě roku 1428 se Šimon stal jedním z hlavních arbitrů mezi Ludvíkovými syny při dělení otcova dědictví, což naznačuje, že rodiny spolu udržovaly i nadále úzké sousedské vazby (AČ 28, 93–94).

Obr. 16. Praha 8-Dolní Chabry, Bílenecké náměstí, ppč. 1389/1, výzkum NPÚ v Praze č. 1974/44. Kompletní železné (pérové) nůžky s prstencovou pružinou zhotovenou z plochého pásku kovu, č. inv. 1974/44-1562 (XLIV-1562; foto F. Flek, 2016).

Obr. 17. Praha-Staré Město, čp. 190/I – Klementinum, výzkum NPÚ v Praze č. 2010/11. Torzo skleněné nádoby, tzv. kutrolfu, což byl specifický tvar láhve s více-násobným trubicovitým hrdlem. Nalezeno ve výplni odpadní jímky, patrně pochází z první poloviny 15. století. Jedná se o luxusní skleněnou nádobu, jež byla v dané době běžně užívána, č. inv. 2010/11-čtverec N-vr. 11 (foto M. Frouz, 2013, kresba V. Čermák, 2014).

Horní vrstva městského obyvatelstva také náležitě dbala na svou reprezentaci. Vlastnictví výstavného domu, venkovských statků včetně opevněných dvorců, tvrzí nebo hradů, kvalitní oděv, nošení zbraně, užívání vlastního znaku, to všechno byly atributy moci a nadřazenosti jak v předhusitském, tak v husitském období. Po roce 1419 se ale pod dojmem výrazně rigidního přístupu společnosti k světským radovánkám projevovaly s menší okázalostí. Šimon od Bílého lva také užíval vlastní pečeť, o níž se v písemných pramenech činí několik zmínek (např. AČ 28, 207–208; TEIGE 1910a, 757). Zámožní měšťané zpravidla vlastnili dvě pečetidla. Jedno bylo přivěšeno na řetízku a druhé uložené ve váčku za pasem (JAN 2013, 345).

Obr. 18. Johann Hartlieb, 1437:
Liber de arte bellica.

Husitské ležení ve vozové hradbě. Na první pohled schematická ilustrace překvapivě přesně znázorňuje rozličné detaily husitského vojenství. Vozy mají mezi koly zavěšena prkna s pozorovacími otvory či se střelnými. Posádky vozů jsou vybaveny typickými dobovými zbraněmi, jimiž byli jistě vyzbrojeni také pražští měšťané, kteří se přímo účastnili bojů. Vidíme zde okovaný cep, dvě kuše, ručnici, kropáč a meče uložené ve voze. Jeden z bojovníků vrhá na nepřítele kameny. Uvnitř hradby stojí stan a za ním jsou vidět koně. Nechybí ani vyobrazení vozu, na němž jsou umístěna lehká děla. Na vedlejší stránce jsou zachyceni muži, kteří se kryjí za velkým štítem, tzv. pavézou. Tyto dřevěné a pergamenem potažené střelecké štíty pro pěší, které získaly na oblibě na sklonku 14. století, byly hojně používány též ve vojenské výbavě měst.

Uloženo: Österreichische Nationalbibliothek Wien, Cod. 3062, fol. 147v–148r.

V městském prostředí bývá pravidlem, že nejvíce informací se o konkrétní osobě dozvíme až z doby těsně před její smrtí. Platí to také o Šimonovi od Bílého lva. Vzhledem k tomu, že zemřel bezdětný, ve své poslední vůli se rozhodl rozdělit majetek tak, aby nedocházelo k pozdějším sporům mezi pozůstalými. Jeho kšaft z 3. prosince 1433 je tudíž velmi podrobný. Při rozboru městských testamentů si však musíme uvědomit hned několik limitujících omezení. Potýkáme se jak s problémem nízkého počtu dochovaných kšaftů, tak ale také s tím, že ne každý měšťan musel poslední vůli vyhotovit v písemné podobě. Leckdy se stávalo, že dotyčný sepsal testament v době, kdy očekával brzký příchod smrti, nicméně se uzdravil a ještě několik let spokojeně žil. Navíc například pro Staré Město pražské se z období let 1300 až 1419 dochovaly necelé dvě stovky posledních vůlí. Vezmeme-li v úvahu, že ve městě žilo přibližně 10 000 obyvatel a ročně se přirozená výměna obyvatel pohybovala kolem pěti procent, je nasnadě, pro jak nepatrný zlomek obyvatel se poslední vůle dochovaly.¹³ Neznamená to však, že by se jednalo o pramen bezcenný. Právě naopak. Testamenty nám totiž umožňují vhled do rodinného a běžného života tehdejších obyvatel města, což platí také pro Šimona (cf. NODL 2006, 73–85). Z jeho kšaftu se dozvídáme nejen o Šimonově velké knihovně, ale poslední vůle rozkrývá také jeho rodinné záležitosti (obr. 22).¹⁴ Víme tak, že vedle druhé ženy Marty měl dvě sestry Marii a Jilku, kterým odkázal většinu svého majetku. Co se vybavení domácnosti týče, Šimonův kšaft potvrzuje výše řečené: své ženě odkázal „všechno rúcho chodícíe ženské, všech peřin, polštářův, podušek, prostěradel, všech kobercův, všech koltr (myšleno příkrývek), všech ubruscův, všech konví, mís, všech nalévadel, všech kotlův, hrncův měděných, všech truhel kromě stříbra a almar velikých“ (TEIGE 1910a, 756–757).

Ani vyhotovení testamentu však nezaručovalo bezproblémové rozdělení dědictví. Z městského prostředí pochází velké množství dokladů o vleklých sporech pozůstalých, což potvrzuje také případ Šimonových příbuzných. Doposud nebylo upozorněno na to, že Šimonův kšaft doprovází v staroměstské pamětní knize celá série zápisů, v nichž obdarovaní potvrzují převzetí odkázaných peněžních částek, majetků nebo věcí. Před městskou radou tak stanula Šimonova vdova Marta, mistři Jan Rokycana a Václav z Dráchova, správce Betlémské kaple, zástupkyně kláštera u sv. Anny a další. Vaněk od Pěti korun, Otmar a Matěj Drdákové, označovaní jako zedníci mostu pražského (myšleno jako vedoucí či dohlížitelé opravy), pak potvrdili, že peníze získané z prodeje Šimonova druhého domu čp. 142/I „U Vola“ byly skutečně využity na opravu Karlova mostu.¹⁵

¹³ K tomu nejnověji i s odkazem na relevantní literaturu MUSILEK 2015, 204–211.

¹⁴ Knižnímu souboru Šimona od Bílého lva věnoval pozornost HLAVÁČEK 1965, 21, č. 2.

¹⁵ AMP Sběrka rukopisů 992, fol. 154v. Karlov most byl roku 1432 zasažen velkou povodní, která poškodila pět pilířů a most roztrhla na tři samostatné kusy. Provizorní opravy byly prováděny i díky přízni některých měšťanů. Vedle Šimona

Přes Šimonovo poslední přání, v němž „chtě přátelóm svým a příbuzným po mé smrti příčinu súdov a svárov odjeti“, se roku 1441 rozhořel spor mezi Šimonovým synovcem Bohuslavem od Bílého lva a jeho tetou Jilkou o dvacet kop platu v Chrasti (AČ 26, 314). Rozepří se patrně i za pomoci zvolených rozhodců-ubrmanů nakonec podařilo vyřešit, celá událost však prokazuje, že ani sepsání testamentu nezaručovalo pokojné vypořádání dědictví.

Vedle toho ženskému konventu u sv. Anny, který jako jediný ženský klášter přežil počátek husitských válek a do nějž byly umístěny řádové sestry z celé Prahy, odkázal Šimon také své venkovské statky v Radlicích, včetně všech platů a dalšího příslušenství (obr. 23; TEIGE 1910a, 756).¹⁶ Držba venkovských statků měšťany předních královských měst byla v 15. století již naprostou samozřejmostí. První doklady o držbě venkovských statků pražskými měšťany nacházíme již na sklonku 13. století. K masovějšímu zakupování pak docházelo od poloviny století následujícího, zejména v souvislosti s privilegiem Karla IV. z roku 1366. V něm panovník potvrdil stávající stav, že staroměstští měšťané mohou vlastnit svobodné deskové statky na venkově, aniž by museli přecházet ke šlechtě (MUSILEK 2015, 73–90).

Dosavadní literatura však nevěnovala pozornost dvěma zmínkám v testamentu o Šimonových registrech. Je zřejmé, že Šimon měl osobního písaře, který mu vedl jeho obchodní agendu, stejně jako agendu dlužních úpisů. Šimonův osobní písař se jmenoval Laurin a Šimon mu ve své závěti odkázal „všechno rúcho své chodící, sukně, kabátce, kožichy, kukly i čepice“ (TEIGE 1910a, 757). Odkaz množství různých kusů oblečení sám o sobě pozoruhodný není. Na jiném místě svého kšaftu však Šimon odkazuje veškeré dluhy, „jakož v registrách psáno stojí“, své sestře Marii a jejím potomkům. Podobně již o jeden rok dříve další pražský měšťan Mikuláš od Vrše jinak z Milena oznamuje, že „pan Hašek z Valštejna, Divišek ze Srbče i jiné rozličné osoby zuostaly jsú mi v jistých dluziech vinovaty, jakož to plnějše v mých početních knihách stojí popsáno“ (TEIGE 1915, 60). Na jiném místě se dozvídáme, že Šimonova písemná agenda musela být i na svou dobu úctyhodná. Ve svých registrech měl totiž zaneseny také příjmy a výdaje proplacené za Zikmunda z Měcholup, sirotka Mikuláše od Vrše, kterému mimo to Šimon schovával ve zvláštní škatulce důležité listy (TEIGE 1910a, 757).¹⁷ Vedle tří dochovaných

Obr. 19. Konrád Kyeser, 1402: Bellifortis.

Autor ve svém proslulém díle věnovaném pozdně středověkému válečnictví, doporučoval jako jeden z taktických manévřů svržení vozu s kamením na nepřítele. Vyobrazení znázorňuje muže ve zbroji, jenž se chystá pustit ze svahu naložený vůz na ozbrojence postupující pod ním směrem k blízké fortifikaci. Tato dobová iluminace vedla některé badatele k domněnkám o použití vozů s kamením Janem Žižkou v bitvě u Malešova roku 1424. Ať už byl průběh bitvy jakýkoliv, pravdou zůstává, že alespoň dle výpovědi dobových kronikářů byla krvavá a svůj život v ní ztratilo velké množství pražských měšťanů.

Uloženo: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen, 2 Cod. Ms. Philos. 64 a 64a Cim. List 84a.

na opravu mostu pamatoval ve svém kšaftu také staroměstský měšťan Janek, syn Jana Pehma (AMP Sběrka rukopisů 992, fol. 165v); k tomu podrobně TOMEK 1891, 55.

16 Majetky v Radlicích Šimon zakoupil roku 1419 právě od kláštera sv. Anny, který si na nich však ponechal některé platy. K roku 1428 se statky zmiňují jako vypálené v důsledku husitských válek, proto došlo mezi klášterem a oběma manžely k dohodě o snížení platů. Nevíme, v jakých hmotných podmínkách jeptišky v klášteře sv. Anny přebývaly. Patrně obyčejný akt lidského milosrdenství, možná i vzájemné přátelské vztahy stály za tím, že Šimon konventu odkázal výše zmiňované statky v Radlicích. K roku 1432 se Šimon jmenuje také jako majitel Zličova, od roku 1424 mu plynuly platy z vesnice Kuří (AČ 28, 188–189, 387; AČ 26, 578).

17 Mikuláš od Vrše ve svém testamentu však syna Zikmunda jmenovitě nezmiňuje. Poručníky byli vedle Šimona ustanoveni staroměstští měšťané Jan Velvar a Vilém Koukol z Popovic (AČ 28, 60). Ještě roku 1437 však doznávaly spory o Mikulášovo dědictví (AČ 28, 1–2).

zlomků kupeckých knih, na něž upozornil v přehledné studii již v minulém století František Graus, se jedná o jedny z prvních dokladů, v nichž je dosvědčena existence register nebo privátních knih počtů v rukou pražských měšťanů (obr. 24).¹⁸ Podobně nebyly do kupeckých knih vedených v hanzovních městech Lübecku nebo Kielu zapisovány výlučně obchodní záležitosti, ale také dlužní úpisy různých osob (ENGEL/JACOB 2006, 159). Přestože můžeme existenci podobných knih na základě analogií se zahraničím předpokládat, z období středověku se dochovala pouze zlomkovitá torza.

Doložení měšťanští písaři, stejně jako zmínky o registrech vedených pražskými měšťany, dovo-lují předpokládat, že kupecké knihy nebo registra, do nichž byly zapisovány také dlužné částky, existovaly v českém prostředí již dříve. Osobní písaři zámožných pražských kupců a obchodníků již od počátku 14. století svým zaměstnavatelům běžně pomáhali zajišťovat plynulý chod kupeckých obchodů formou vedení knih nebo register, zapisovali rozsáhlou úvěrovou agendu,

Obr. 20. Praha 1-Nové Město, Náměstí Republiky, ppč. 460, 461, výzkum NPÚ v Praze č 2003/01. Rydlo, lat. stilus, představovalo psací nástroj z barevného kovu (bronzu), který byl používán především k rytí do voskových destiček (tabulek), č. inv. 2003/01-4399 (foto M. Kalíšek, 2016).

stylizovali upomínkové listy na zaplacení dluhů, případně pomáhali s úředními záležitostmi či vyhotovováním jiných písemností. Zároveň úzce sdíleli osudy svého pána a jejich kariérní, sociální a hmotný vzestup soukromých měšťanských písařů úzce souvisel s osobou zaměstnavatele (MUSÍLEK 2015, 190). Tyto skutečnosti vrhají zcela nové světlo na naše porozumění rozsahu obchodní činnosti v pozdně středověké Praze, který byl patrně rozsáhlejší, než jsme si doposud připouštěli (MUSÍLEK 2016a v *tisku*).

Vedení obchodu nebo řemesla bylo běžnou každodenní náplní práce většiny měšťanů. Jejich život se řídil církevním kalendářem, který zakazoval práci o nedělích a svátcích, kterých bylo ve středověku mnohem více než dnes. Přesto však platí, že průměrný pracovní týden pozdně středověkého člověka byl pětidenní s tím, že počet odpracovaných dní podléhal příslušným ročním obdobím a sezonním požadavkům. Oproti dnešku se ve středověku zpravidla platilo za práci, která teprve bude odpracována, tedy na týden dopředu. Vyplácený nominál však byl běžně doplněn ještě o stravu a nápoje, jež tvořily součást pozdně středověkého námezdního poměru.¹⁹

K běžným činnostem také patřilo setkávání se sousedy a příbuznými, případně ručení při uzavření různých právních pořízeních.²⁰ To byl ostatně také běžný kolorit Šimonova života. Například když roku 1426 umíral malostranský písař Václav z Bítova, svému nezletilému synovi Jakubovi zanechal celkem slušný majetek: dům na náměstí, venkovský statek v Unhošti (dnes městečko 21 kilometrů západně od Prahy), tři rozlehlé vinice a dvě chmelnice v blízkém okolí města. Spolu s Václavem zemřela také jeho žena, proto správou nashromážděného jmění pověřil poručníky Šimona od Bílého lva a Tomáše (Tómu) z Malé Strany. Vrchní dozor však příslušel staroměstské radě, které museli oba poručníci skládat účty neboli v dobové terminologii tzv. počty. Pro věčnou paměť byly tyto účty zapsány do staroměstské pamětní knihy z let 1417 až 1480. Struktura zápisů je jednoduchá. Pro léta 1426 až 1432 vždy přichází soupis příjmů a výdajů sirotčích statků,

¹⁸ Součástí Grausovy studie je také edice tří zlomků předhusitských kupeckých knih (GRAUS 1956, 644–654).

¹⁹ Počet pracovních dnů ve středověkých a raně novověkých Čechách se pokusil v inovativní studii stanovit Jaroslav Čechura. Vycházel přitom ze dvou pramenů: týdenních účtů svatovítské katedrály (1372–1378) a z Knihy počtů města Plzně z let 1524–1525 (ČECHURA 1989, 157–170; cf. ke všednímu a svátečnímu dnu v husitské Praze ČORNEJ 2011, 213–234).

²⁰ Cf. AČ 28, 60 (Šimon svědčil při sepsání testamentu Mikuláše od Vrše), 207 (vystupoval jako svědek v majetkové záležitosti Martina ze Senkovic), 288 (byl jedním z rozhodců ve sporu patrně svého souseda Jana řečeného Volka s Machnou).

někdy i se záznamem o vypořádání před městskou radou.²¹ Účty detailně vykreslují každodenní činnost měšťanů v pozdně středověké Praze a poskytují nám tak vskutku unikátní výpověď, proto se u nich na chvíli zastavme.²²

Šimon se totiž musel postarat nejen o vypořádání Václavovy poslední vůle, ale až do Jakubovy zletilosti i o chod svěřeného hospodářství, konkrétně o chov dobytka a pěstování žita, ječmene a hrachu v Unhošti, v Praze pak o okopání vinné révy, případně i její řez, zatloukání tyček, opravu sudů a kratců (motyk se širokými okraji), sklizeň z vinic a dvou chmelnic a přitom i zpracování nasbíraných hroznů a chmelových šišek (obr. 25, 26).²³ Víme, že na vinohradech rostlo také mnoho ovocných stromů, protože Šimon sklizené ovoce každoročně nechával vinaři jako částečnou náhradní mzdu. Před každou sklizní nesměl zapomenout najmout přinejmenším dva hlídače, aby bylo na sklonku léta vůbec co sklízet. Nenechavci a drobní zlodějíčci se vyskytovali ve všech dobách, středověk nevyjímaje. Vinohrady a chmelnice musely být pravidelně zaváženy hnojem. Přitom všem ještě zajišťoval žně v Unhošti a výběr tamních platů. Pamatoval však také na svého schovance, kterému nechával průběžně vyhotovovat nové košile, suknice, střevíce nebo kožich na zimu. Zajímavý je také údaj o tom, že na chlapce po celý rok dohlížela najatá chůva (v zápise uvedena jako „stará paní“ – *domina antiqua*), jejíž výše odměny kolísala ročně mezi jednou (1431) až 3,5 (1428) kopami pražských grošů. Sirotkův dům na Malé Straně (čp. 55/III) Šimon jako dobrý hospodář pronajímal.²⁴

Chůva však není jedinou osobou, která se v prameni zmiňuje. Setkáváme se v něm s celou plejádou drobných pražských řemeslníků, živnostníků a nádeníků, jejichž existence by nám jinak zůstala utajena. Jmenovat můžeme například námezdného viničního dělníka Tomáše, vinaře Jana a jeho bratra Maříka, vozky Šimácha a Hlimentce, kteří roku 1428 vinice zaváželi hnojem, Jana, který následně hnůj po vinohradech roznášel, sedláka Starostu v Unhošti, venkovana Cikána, hlídače Kovaříka nebo Vaňka a konečně novoměstské kováře Lebuza, Zikmunda a onoho, jehož jméno si již Šimon nepamatoval, kteří pro něj vyráběli nebo opravovali motyky zvané kratce. Uložení „brně“ (*lorica*) u brníře Maříka, aby nezrezivěla, opětovně potvrzuje běžnou existenci výzbroje v měšťanských domácnostech.²⁵ Písař Václav již asi nepočítal s jejím využitím, protože ji Šimon musel vyplatit ze zástavy u měšťana Krejsy. Zdá se, že Šimon byl po svých zkušenostech jiného názoru než Václav a patrně správně soudil, že kus výzbroje se v neklidné době ještě někdy může jeho schovanci dobře hodit.

Předkládané vyúčtování bylo vyhotoveno vpravdě poctivě. Uvedené unikátní podrobnosti nám umožňují pro období pozdního středověku netušený vhled do měšťanské každodennosti a díky tomu víme, co a v který den Šimon konkrétně vykonával. Například v pondělí 6. ledna roku 1427 nasmlouval námezdní dělníky pro práci ve vinohradu. O rok později se ve středu 7. ledna sešel s Tomášem a společně počítali příjmy a výdaje, které 23. února roku 1431 předložili ke schválení konšelům Václavovi od Kaprů a Janovi od Žáby. V pátek 29. listopadu s Tomášem opět počítali, tentokrát celkový výnos vinohradů, který byl v daném roce mimořádný, alespoň soudě podle vysokého obnosu strženého za prodej vína. Šimon se mohl spolehnout také na svou první ženu Annu. V době jeho zajetí ve Slaném na počátku roku 1427 se totiž Anna postarala o práci na chmelnicích. Použitá formulace „paní vydala a se spoluporučníkem Tomášem spočítala 9 kop grošů“ nasvědčuje tomu, že Šimonova žena uměla jistě počítat (*domina exposuit et cum concommisario Thoma computavit IX s. gr.*²⁶).

Od středověku byla pro kupce nezbytná elementární znalost početních operací včetně čtení a psaní (BOROVSKÝ/CHOCHOLÁČ/PUMPR 2007, 256). Příklad Anny dokládá známou skutečnost, že

21 K tomu obecně BOROVSKÝ/CHOCHOLÁČ/PUMPR 2007, 262.

22 AMP Sbirka rukopisů 992, fol. 97r-98r, 127v-128r; 135v; na pramen upozornil a jeho překlad vydal již MENDL 1916, 85-96.

23 Zápis o vypořádání Václavova odkazu viz TEIGE 1910a, 756.

24 Pramen tak dokládá, že některé malostranské domy zničené během válečných událostí roku 1420 musely být v této době opět obnoveny. Stejně tak je možné, že Václavův dům nebyl poničen. Účty nám ale neodpovídají na otázku, zda chlapec bydlel v domě po otci pod dohledem chůvy nebo se stal součástí Šimonovy domácnosti v domě U Bílého lva. Spíše pro první variantu by svědčil zápis ve staroměstské pamětní knize k roku 1418. V něm si šenk Oldřich Ellend spolu se svou ženou Kunigundou pronajali na tři roky dům čp. 490/I U Pávů v Železné ulici za 23 kop grošů. V zápise se jasně stanoví, že si pronajímají celý dům vyjma jednoho pokoje, v němž přebývá vdova původního majitele Jana Merensteina spolu se svými dětmi, a dále mimo komory, v níž měli sirotci uloženy své věci (AMP Sbirka rukopisů 992, fol. 21v).

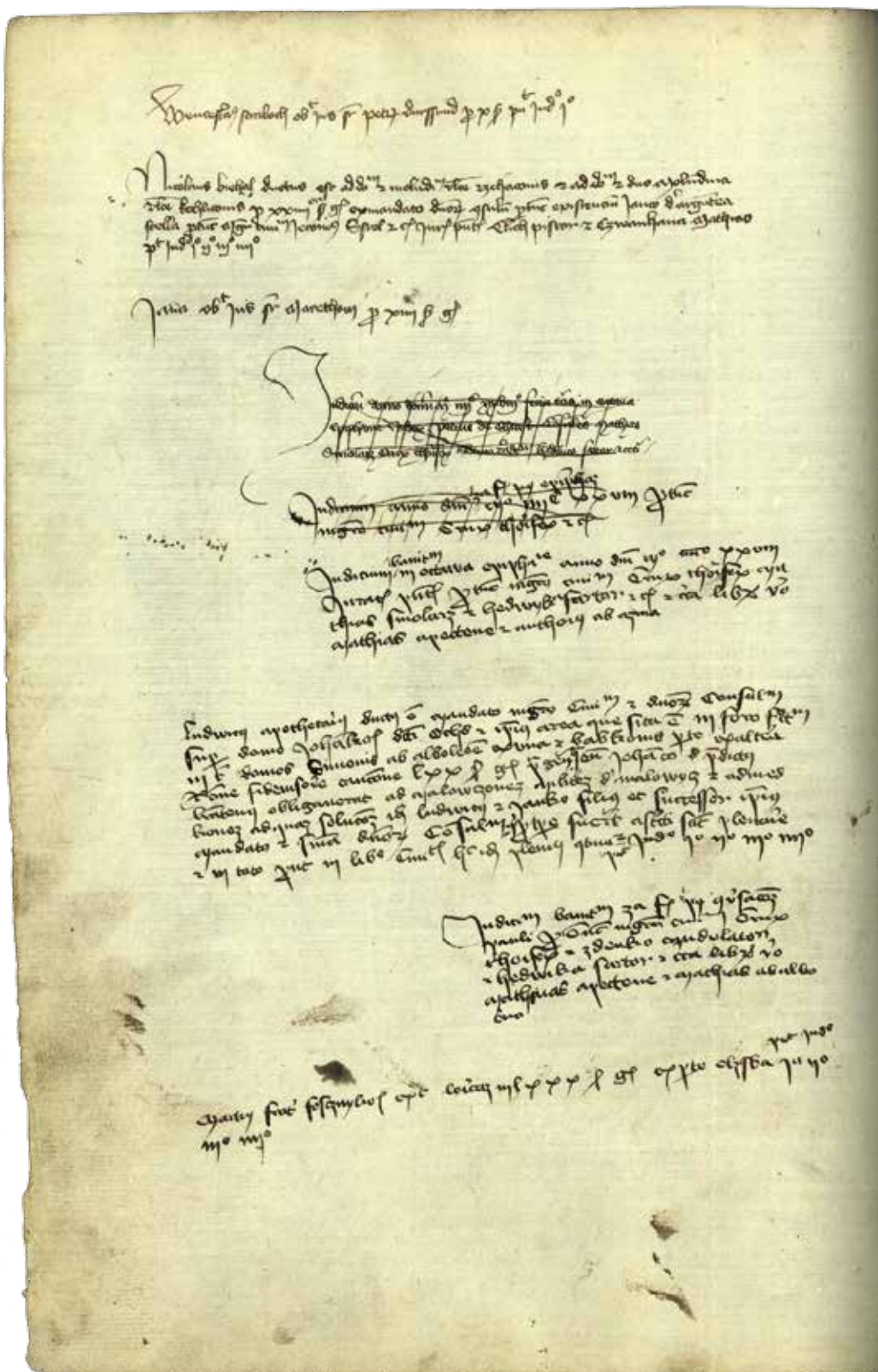
25 AMP Sbirka rukopisů 992, f. 97v. Mařík přebýval v domě čp. 116/I v Platnéřské ulici na Starém Městě pražském (TOMEK 1866, 42). Shodou okolností se zachovala také jeho poslední vůle z roku 1432 včetně seznamu věcí, které byly po jeho smrti nalezeny v domě. Nechybí mezi nimi ani několik „ocelových pancířů“. Jeden se uvádí v hodnotě šesti kop a pochází z Hradce, o druhém víme, že jeho cena byla šest kop a dvacet grošů. Není vyloučeno, že se mohlo jednat o brnění, které zde roku 1428 uložil Šimon od Bílého lva (AMP Sbirka rukopisů 992, fol. 147v-148r).

26 AMP Sbirka rukopisů 992, fol. 97v.

Obr. 21. Kniha soudní pro větší dluhy (1400–1483).

Apatykář Ludvík z Florencie, jeden ze Šimonových sousedů, získal těsně před svou smrtí v lednu roku 1428 na základě mandátu purkmistra a dvou konšelů dům čp. 142/I „U Vola“. Zamožný a vlivný apatykář, který v předrevolučním období pravidelně zasedal v městské radě a působil jako dvorský dodavatel, neoponechal nic náhodě. Pro jistotu nechal do městské knihy pořídit zápis o tom, že jemu a jeho potomkům propadl výše zmiňovaný dům Johánka Ochse „U Vola“. Jedná se tak o jeden z mála zápisů, které byly v revolučních letech do staroměstské soudní knihy pro větší dluhy pořízeny.

Uloženo: Archiv města Prahy, Sbírka rukopisů, sign. 997, fol. 85v.

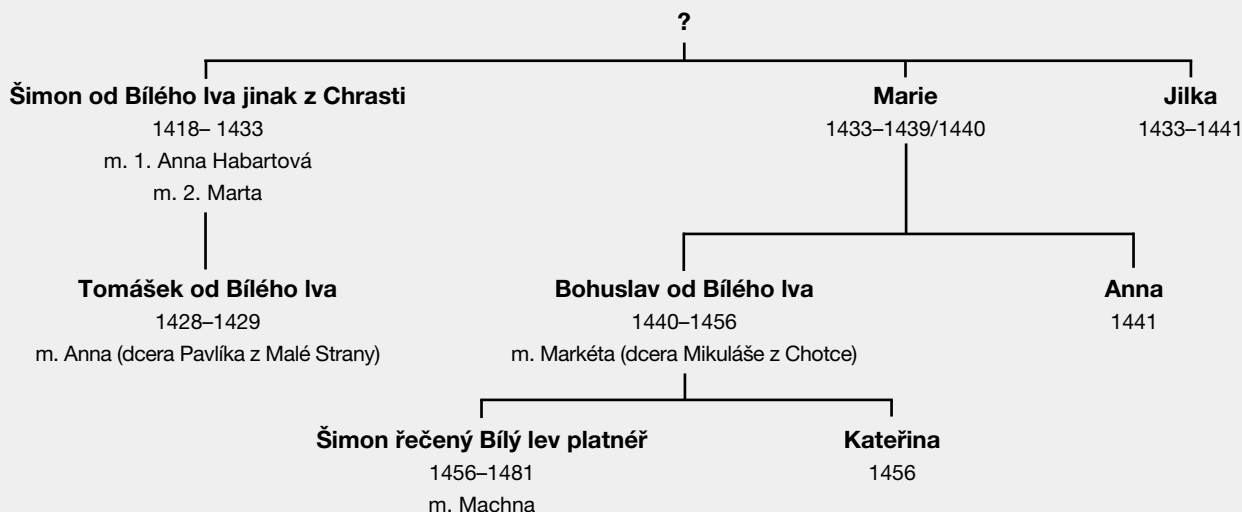
znalost čtení a psaní se v pozdně středověkých městech nevyhýbala ani ženám. Starší práce přesvědčivě prokázaly, že jihoněmecký právní okruh – jímž se řídilo také Staré Město pražské – upřednostňoval rodinu vzniklou sňatkem oproti nárokům původních rodin snoubenců (rodičů, sourozenců apod.). Nukleární rodina i její jednotliví členové a členky zde měli větší nárok na majetek než členové rodiny širší a tento úhel pohledu se promítl především do manželského a dědického práva. Právní status svobodných dívek, manželek i vdov byl v návaznosti na to pevnější, jejich životní horizonty otevřenější a potlačen byl rovněž vliv poručníků. Ženy se podílely na obchodu

se staroměstskými nemovitostmi, bylo jim umožněno přijímat plné městské právo a mohly samostatně provozovat některá řemesla nebo živnosti. Zámožné staroměstské měšťanky se účastnily náboženského života města, vstupovaly do ženských klášterů, zakládaly nebo obdarovávaly oltáře u staroměstských kostelů, podporovaly nebo vstupovaly do společenství bekyní. Analogie se zahraničním prostředím také naznačují, že žena vedla domácnost a jejíma rukama procházely peníze na její provoz, tj. nákupy potravin, vybavení, ošacení apod. (cf. MUSILEK 2015, 256–260; cf. BOROVSÝ/CHOCHOLÁČ/PUMPR 2007, 260). Svobodné panny, manželky a vdovy také často samostatně vystupují v soudních knihách pro dluhy jako věřitelky, dlužnice nebo v rámci jednoho zápisu v obou rolích zároveň, což platí jak pro křesťanské ženy, tak pro židovky.²⁷

Zda píše Václava z Bítova a Šimona od Bílého lva pojilo předchozí přátelství, nevíme. Dochované záznamy však ukazují, že volba Šimona a malostranského měšťana Tomáše se Václavovi vyplatila. I když náklady na správu majetku mírně převyšovaly nad příjmy, oba poručníci se o svěřený majetek opravdu starali – a co více, na základě dochovaných účtů vidíme, že jej spravovali svědomitě.²⁸ Pozoruhodná je také doložená výše pojednáváných obnosů. Průměrný roční výnos sirotčích statků činil cca 50 kop grošů, čímž se zhruba vyrovnaly náklady na správu domácnosti a přináležejícího hospodářství.²⁹ Ukazuje se tak, že roční výnos z majetku středně zámožného malostranského měšťana by ve Vysokém Mýtě (nejdražší domy v předrevolučním období zde byly prodány za 34 a 36 kop grošů) nebo v jiném královském městě postačoval na koupi vlastního domu.³⁰ Jen deset sudů žitavského vína, které zůstaly ve sklepích Václava z Bítova, dokázal Šimon prodat za 53 kop grošů.³¹ Finanční možnosti majetných pražských měšťanů

Obr. 22. Schematický rodokmen staroměstského měšťanského rozrodu od Bílého lva. Roky zachycují dobu výskytu příslušníků rodu v pramenech (sestavit M. Musilek, 2015).

RODOKMEN MĚŠŤANSKÉHO ROZRODU OD BÍLÉHO LVA VE STARÉM MĚSTĚ PRAŽSKÉM

27 Kniha soudní pro menší dluhy (1400–1449), Archiv města Prahy, Sběrka rukopisů, sign. 998, fol. 175v–176r, 180v, 187v aj.

28 Zdá se, že si oba opatrovníci své role předem rozdělili. O vše se staral Šimon a malostranský měšťan Tomáš pouze na hospodaření dohlížel a kontroloval Šimonovy účty.

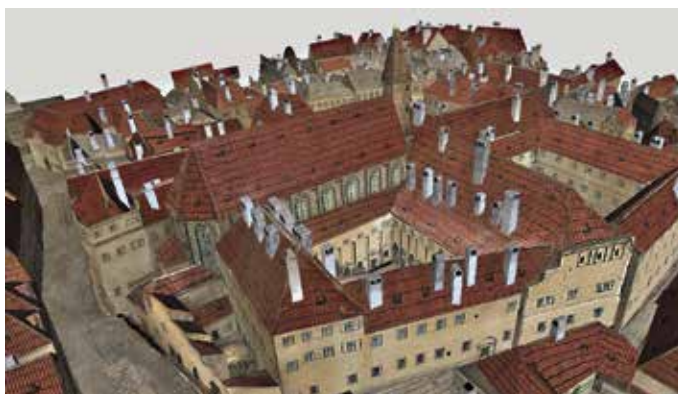
29 Vše záviselo na výši úrody. Připomínám, že se jednalo pouze o vedlejší příjmy domácnosti. Hlavní příjem jistě pocházel z obchodu nebo z vykonávaného řemesla či živnosti. Díky tomu mohli měšťané saturovat své hospodářské zázemí ve chvíli, když přišel neúrodný rok. Že vše záleželo na schopnostech prodávajícího, je nabitelné. Také Šimonovi se někdy podařilo zemědělské produkty prodat draž, než byla v Praze obvyklá cena. Naproti tomu jindy v účtech nařiká na to, že se cena drží nízko kvůli velké konkurenci.

30 K tomu cf. MUSILEK 2015, 72. O jak vysokou částku se jednalo, naznačují také výzkumy Jaroslava Čechury. Ten došel k závěru, že pomocné práce spojené s činností svatovítské huti znamenaly roční nominální příjmy zhruba do pěti kop pražských grošů. Kvalifikované práce sezonního charakteru vynášela přibližně do deseti kop grošů, kvalifikovaná práce celoroční (parléř, mistr tesař apod.) pak příjmy přesahující patnáct kop pražských grošů ročně. V tomto případě se však jedná o pouhou část z celkových příjmů z této činnosti, reálné příjmy byly ve skutečnosti ještě vyšší. Budeme-li tyto zjištěné údaje konfrontovat s příjmovou situací nižší šlechty, konkrétně s jejich peněžními důchody pocházejícími z renty, dojdeme k velice zajímavým výsledkům. Miloslav Polívka spočítal, že ve druhé provolací knize desk dvorských z let 1395–1410 mělo plných 78 procent příslušníků nižší šlechty roční příjmy nižší než deset kop (ČECHURA 1989, 165; cf. POLÍVKA 1982, 17–20). I tento příklad opět potvrzuje, že průměrný pražský měšťan byl na přelomu 14. a 15. století bohatší než převážná většina nižší šlechty.

31 Víno a některé další produkty svého hospodářství Šimon příležitostně prodával také na radnici (PÁTKOVÁ 1996, 158, 161, 162).

tak výrazně převyšovaly dispozice měšťanů z většiny zbývajících královských měst. Vezmeme-li v úvahu, že Šimon vedle správy sirotčího majetku ještě obchodoval, příležitostně půjčoval peníze sousedům a pečoval o svůj vlastní rozsáhlý majetek, je zřejmé, že se bez pomoci osobního písaře, který vše zaznamenával do příslušných knih a registrů, neobešel.³² Obchodní a jiná agenda pozdně středověkých měšťanů již byla natolik rozsáhlá, že již jednoduše přesahovala možnosti zapamatování a pro její správné vedení a kontrolu bylo nutné vyhotovování pravidelných a systematicky členěných písemných záznamů. Jakub navíc nebyl jediným Šimonovým svěřencem.

Obr. 23. Praha 1-Staré Město, Anenský klášter na Langweilově modelu Prahy. S abatýší tohoto pražského kláštera pravděpodobně pojily Šimona a jeho ženu přátelské vazby (© Muzeum hl. města Prahy, firma KITdigital, 2007).

Vzpomeňme znovu na Zikmunda z Měcholup, kterému Šimon dokonce schoval důležité písemnosti ve zvláštní schránce.³³

Pramen také dokládá, že během husitských válek život plynul ve svých zaběhnutých kolejkách. Šimon se vedle vyhocených politických konfliktů chtěl nechtěl musel věnovat nejen každodenní obchodní činnosti, ale zdá se, že zámožní staroměst-

ští měšťané investovali poměrně hodně času také do organizace a správy svých venkovských statků, případně vinic či sadů v nejbližším zázemí města. Jistě nepřekvapí ani velká hospodářská provázanost pražských měst. Šimon spolu s Tomášem totiž najímali řemeslníky, živnostníky a nádeníky jak na Malé Straně (v rukopise nazývána jako „ona strana“ – *alia parte*), tak na Starém a Novém Městě pražském. Politické handrkování a různé kyselosti mezi staroměstskými a novoměstskými měšťany šly při každodenních činnostech stranou a při výběru řemeslníků rozhodovaly především jejich schopnosti, spolehlivost a výše požadované odměny.³⁴

Od každodenní činnosti Šimona od Bílého lva pravidelně odváděla zasedání městské rady a soudů, protože jako konšel se musel aktivně podílet na správě města.³⁵ Šimon byl totiž nejen literátem, ale můžeme jej také směle označit termínem *homo politicus*. Aktivně se zajímal o dění kolem sebe a jeho vzdělání jej předurčovalo v husitském městě k diplomatické dráze. Během husitských válek se účastnil mnoha diplomatických poselstev, často se s ním také setkáváme jako se zástupcem města Prahy a pražského svazu při důležitých jednáních různých politických stran nebo jako s považovaným arbitrem, kterého si znesvářené strany vybíraly k urovnání sporů.³⁶ O jeho vážnosti vypovídá fakt, že běžně byl volen jako rozhodčí při kněžských „hádáních“, jak se tenkrát označovaly teologické dispute.³⁷

Vzhledem k omezenému množství zpráv v rozmezí let 1427 až 1432 je nesnadné stanovit, jaké byly Šimonovy skutečné postoje. V tomto směru se můžeme pokusit nastínit pouze velmi obecnou charakteristiku. V době, během níž jej zachycují písemné prameny, patřil k přesvědčeným přívržencům reformního programu, což mu umožnilo po roce 1419 zůstat ve městě a aktivně se zapojit do jeho správy (TOMEK 1879, 37). Jistě byl později stoupencem Jana Rokycany, na nějž a jeho studenty pamatoval ve své závěti vysokou částkou sta kop grošů včetně všech stříbrných předmětů. Nelze vyloučit, že oba muže pojila jistá náklonnost či možná i přátelství. Právě Rokycana

32 Například půjčil Zmrzlíkům devatenáct kop grošů a dva pozlacené koflíky. Podle testamentu mu však dlužilo více osob (TEIGE 1910a, 756). Z 12. září roku 1419 v Šimonův prospěch propadla zástava stříbrného pásu v hodnotě dvaceti kop grošů, které půjčil Petru Percovi („*Symon ab albo leone exhibuit cingulum argenteum in XX sex. gr. ex parte Petri Perci ...*“, AMP Sběrka rukopisů 997, fol. 83r). V soudních knihách před rokem 1418 často vystupují dlužníci i věřitelé označení pouze křesťanským jménem Šimon. Vzhledem k poměrně velké oblíbě tohoto jména v pražském prostředí nelze Šimona od Bílého lva se žádným z těchto jednotlivců prokazatelně ztotožnit.

33 V poslední vůli vzpomíná, že si k jeho dědictví vedl speciální agendu ve svých registrech (TEIGE 1910a, 757).

34 AMP Sběrka rukopisů 992, fol. 97r–98r, 127v–128r, 135v, 149v; český překlad účtů viz MENDL 1916, 89–96.

35 AČ 26, 221; AČ 28, 115, 297, 651, 654. Šimonově účasti na významných politických událostech věnoval pozornost již Václav Vladivoj Tomek v rámci čtvrtého dílu svého monumentálního Dějepis města Prahy (TOMEK 1879, 37, 128, 179, 283, 331, 394, 584–585).

36 K roku 1433 byl do staroměstské knihy zanesen zápis, v němž Šimon od Bílého lva navrhl farníkům kostela v Ovenci kostelní vybavení. To vzal patrně do úschovy již roku 1420 v souvislosti s obležením Prahy křižáckou armádou Zikmunda Lucemburského. Patrně až třináct let po bouřlivých událostech byl kostel obnoven a mohlo dojít k instalaci jeho původní vybavy, která obsahovala kalichy, ornáty, monstrance, knihy (sopis vigilií vázaných v červené kůži), zvonky, textilie (například oltární plátna nebo oděvy pro ministranty) a další věci (AMP Sběrka rukopisů 992, fol. 149r; cf. TOMEK 1891, 205).

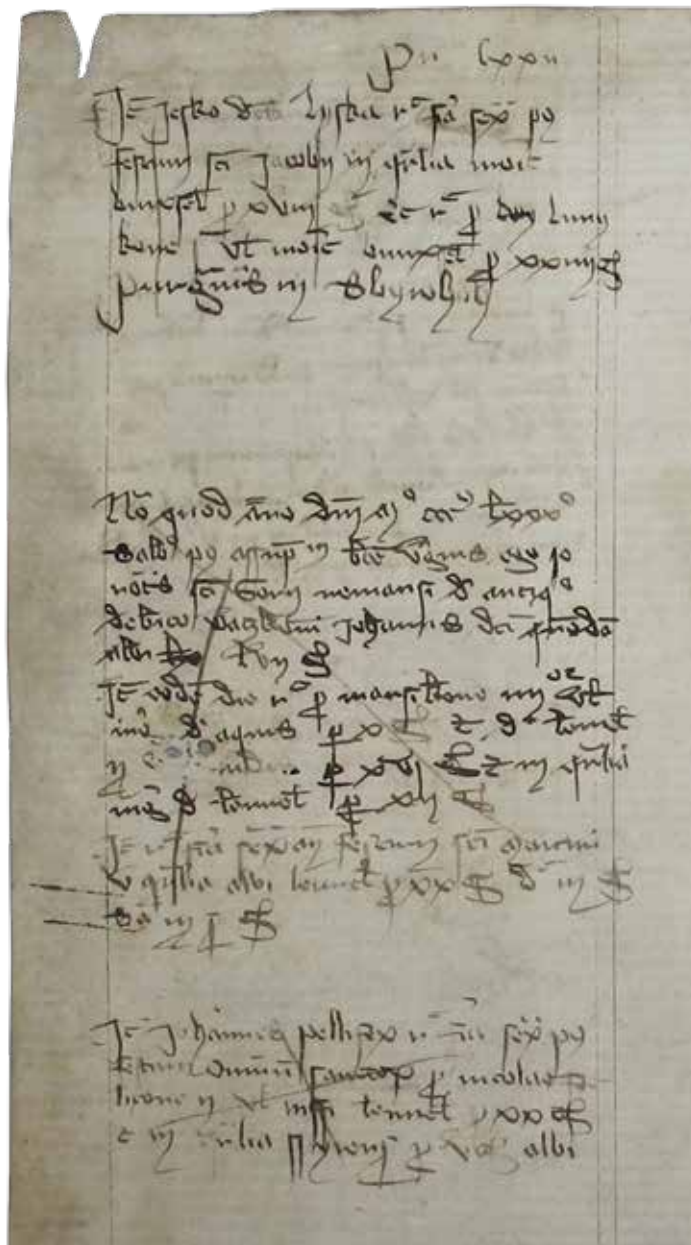
37 K tomu cf. TOMEK 1891, 443; s odkazy na základní literaturu a prameny ŠMAHEL 1996, 66, 138, 170, 200, 272, 274, 403.

měl totiž po jeho smrti projít jeho knihovnu a odtud vybrat knihy vhodné pro darování do obecní knihovny na radnici (TEIGE 1910a, 757).

Šimon patrně nepatřil ke stoupencům radikálů. Z neznámých příčin totiž někdy na počátku roku 1427 upadl ve Slaném do zajetí táborské strany. Ze svého vězení byl po nějaké době propuštěn a mohl se v pořádku vrátit do Prahy (TOMEK 1891, 443; cf. „qui fui captus in Slana“).³⁸ Skutečné pozadí celé události neznáme, ale zdá se, že za vším mohlo stát nepřátelství táborské strany vůči Šimonovi. Petr Čornej naposledy muničiosním způsobem rozebral dění ve městě mezi lety 1427 až 1436.³⁹ Po dubnovém převratu roku 1427 se Šimon stejně jako Vilém Kostka z Postupic, Jan Velvar a mnozí další pragmaticky přidal na stranu nového establishmentu, jehož příslušníky do popředí vynesla právě husitská revoluce. Měšťané jako krejčí Václav Hedvika, Matěj Smolař, Matěj Žatecký z domu U Hřebenů, Zdeněk svícník nebo Mikuláš Kněžev-

ský vydělali na záboru konfiskovaných majetků po „odběhlých“ měšťanech a nikoho nenechali na pochybách, že vydobyté pozice nehodlají nikomu přepustit. Uvedená skupina se opírala o poměrně širokou podporu pražského obyvatelstva, mezi nimiž byli také další nabyvatelé konfiskovaných domů z řad konšelů, což jí v konečném důsledku umožnilo vcelku bez nesnází – a za výrazného přispění Šimona od Bílého lva – zlikvidovat vpád ozbrojených jezdců z 6. září 1427. Staroměstská rada v září roku 1427 prokázala odhodlání udržet a prosadit svou politickou linii i za cenu nekompromisního postupu. Směr staroměstské politiky v této době určovali vedle výše zmíněných měšťanů ještě duchovní Jan Rokycana a Matěj Lupáč nebo pražský měšťan Mikuláš Humpolec. Čornej však Šimona nejmenuje ani mezi angažovanými přívrženci vládnoucí skupiny, ačkoli v rozmezí let 1418 až 1433 v městské radě nezasedal pouze v letech 1422, 1427, 1430 a 1431. Šimon od Bílého lva tedy novou vládnoucí garnituru respektoval, nepatřil však k jejím hlavním vůdcům ani podporovatelům.

Při tomto tvrzení vycházím z předpokladu, že složení konšelů při zasedání městských soudů může naznačit nejen mocenské rozložení sil ve městě, ale i přátelské vazby mezi jednotlivými osobami

Obr. 24. Rukopisný zlomek kupecké knihy pražského obchodníka se sukem z konce 14. století. Velmi podobně patrně vypadala také nedochovaná registra Šimona od Bílého lva, o jejichž existenci se výslovně zmiňuje ve svém testamentu.

Uloženo: Archiv Pražského hradu, sign. A 33, fol. 1r.

³⁸ AMP Sbírka rukopisů 992, fol. 97v.

³⁹ Pokud není řečeno jinak, přidržuji se při svém líčení politického vývoje studie Petra Čorneje Smolař, Hedvika, Velvar et alii. Poznámky a postřehy ke kapitole z dějin husitské Prahy (ČORNEJ 2011, 174–184).

(MUSÍLEK 2016b). Například v záhlaví téměř všech soudů jsou vždy uvedeni společně krejčí Václav Hedvika a Matěj Smolař, když později po roce 1427 se k nim přidává také Jan Velvar. Naopak jméno Šimona od Bílého lva se v záhlaví zápisu konání soudů příliš často neobjevuje. Když už se několikrát uvádí, jsou vždy jako jeho spolupřisedící buďto měšťané, kteří nebyli politicky vyhranění (Mikuláš Temel, Lukáš Markův z Dlouhé ulice, Jan Ratajský, Mikuláš krejčí či Mikuláš kožešník),⁴⁰ nebo jsou jmenováni Ludvík apatykář, Duchek řemenář a Martin z Cách – všichni tři

významní předhusitscí politici a jistě stoupenci konzervativního křídla reformace.⁴¹ Na soudě Šimon několikrát zasedal s Janem Rečkem, s nímž jej mohly pojít předpokládané vzdělání, sbírání knih a umírněné postoje, a konečně také s bakalářem Zikmundem Cháně, který se – patrně opět díky svému dosaženému vzdělání – oproti ostatním konšelům velmi často uvádí jako přisedící při městských knihách.⁴² Ve čtvrtek 15. listopadu 1425 Šimon jako přísežný svědčil propadnutí dvou domů ve prospěch Ondřeje Krajsy, zámožného staroměstského měšťana a dalšího významného politika, který v městské radě

Obr. 25. Latinský zlomek Dalimilovy kroniky z druhé čtvrtiny 14. století. Výřez. Vyobrazení sklizně a následného zpracování vinné révy.

Uloženo: Národní knihovna ČR, XII E 17, fol. 4r (převzato ze *sine* 2005, bez paginace).

zasedal také již v předrevolučním období.⁴³ Pohledem městských knih pro dluhy tedy Šimon od Bílého lva příliš aktivním přisedícím městských soudů nebyl. Když už jej zde nacházíme, děje se tak ve společnosti konzervativních husitů, jejichž počáteční politické aktivity spadaly hluboko do předrevoluční éry.⁴⁴ Naopak Šimon chyběl v radách, v nichž byli hlavní stoupenci radikálního směru Jan Velvar, krejčí Václav Hedvika, Matěj Smolař nebo Jeroným Šrol. Domnívám se, že tyto zmínky nepřímo potvrzují výše řečené, že Šimon nepatřil ve městě k radikálním stoupencům reformace, ale že byl mnohem více spjatý s umírněným křídlem a předrevolučním obdobím.⁴⁵ Můžeme přitom konstatovat, že prameny městské správy jej jednoduše zachycují mnohem méně, než bychom čekali od „jednoho z nejvýznamnějších politiků husitského období“ (cf. MEZNÍK 1990, 124, 175).

40 Například 5. ledna a 7. května 1418 se Šimon jmenuje jako přisedící městského soudu. Spolu se Zikmundem Cháně měli dohlížet na správnost zápisů do městských knih. Ve středu 23. listopadu 1419 vykonával post staroměstského purkmistra, v červnu roku 1425 pak svědčil spolu s purkmistrem Jankem Podjistebským na pořízení Doroty z Templu, o rok později řezníku Hanuši Seidlovu. V srpnu 1428 je doložen opět jako přisedící městského soudu spolu s Lukášem Markovým z Dlouhé ulice, Mikulášem Temelem a Janem Ratajským, v říjnu 1428 pak spolu s purkmistrem Maříkem řemenářem, Hanušem Bezbradým, Mikulášem krejčím a Mikulášem kožešníkem (AMP Sbírka rukopisů 997, fol. 79r, 83v, 85r, 86v), stejně jako v únoru 1429, tentokrát s purkmistrem Mikulášem kožešníkem, Janem Ratajským a Mikulášem Temelem (Tomek jej uvádí jako Mikuláše Temlovic) v soudní knize pro menší dluhy. Tento zápis je důležitý i z jiného hlediska, protože posouvá funkční období rady oproti Tomkovým údajům přinejmenším do 3. února 1429 (AMP Sbírka rukopisů 998, fol. 178r, 189r, 193v, 194v, 195r; cf. TOMEK 1905, 80).

41 Ludvík apatykář dokonce nakrátko po roce 1420 utekl z města, Martin z Cách vzal roku 1418 odpuštění od města a přešel k nižší šlechtě (AMP Sbírka rukopisů 997, fol. 81r). Bez zajímavosti není upozornění, že až na Zikmunda Cháně všichni vyjmenovaní měšťané již jistě dosáhli vysokého věku.

42 AMP Sbírka rukopisů 997, fol. 79r, 83v. Umírněné postoje Jana Rečka a Zikmunda Cháně dokládá jejich dosazení do rady roku 1436, která byla jmenována císařem Zikmundem Lucemburským. Na to upozornil již ČORNEJ 2011, 182–183, cf. 196. Životopis Jana Rečka publikoval SVATOŠ 1974, 121–160.

43 AMP Sbírka rukopisů 997, fol. 85r. Krajsovy životní osudy načrtnul v rámci stručného životopisného medailonku ČORNEJ 2012, 19–20 a pozn. 47.

44 Duchek řemenář zasedal poprvé v městské radě již roku 1403, Ludvík apatykář 1407, Ondřej Krajsa 1410, Martin z Cách 1412, Zikmund Cháně 1416 (TOMEK 1905, 73–75).

45 Nechci však vůbec tvrdit, že nabízená interpretace, postavená vlastně na pouhých domněnkách a nepřímých náznacích, je jediná možná. Není totiž vyloučeno, že další bádání prokáže silnější vazby mezi Šimonem a Velvarovou skupinou. Za současného stavu poznání však považuji za pravděpodobnější, že Šimon stál mimo toto mocenské uskupení.

Jména tří konšelů rady ze září roku 1427 prozatím nejsou známa (TOMEK 1905, 80). Podle některých badatelů mezi nimi nechyběl Václav Štráboch. Přestože pro to nenacházíme oporu v pramenech, na základě výše řečeného je zřejmé, že jedním z doposud chybějících členů rady, v níž zasedala většina konšelů zbohatnuvších na konfiskacích, Šimon od Bílého lva patrně nebyl. Důvodů, proč plán o přepadu Prahy prozradil Vilém Kostka z Postupic právě jemu, existuje hned několik. Nelze vyloučit, že oba muže mohlo pojít přátelství. Prohnaný Vilém Kostka z Postupic jistě znal vnitřní pražské poměry a věděl, že se může spolehnout na Šimonovo postavení ve městě a jeho autoritu, která mu umožňovala konat i ve chvíli, kdy nebyl členem konšelského sboru. Zdá se, že jak šlo o bezpečnost města, dokázaly se spolu jednotlivé názorově protichůdné frakce spojit a společnými silami město bránit. Dobroví zpravodajové nás navíc informují o tom, že do celého plánu byli zasvěceni pouze spolehliví sousedé. O koho šlo konkrétně, o tom však dobové prameny mlčí.

Dalším z důvodů, proč se Šimon mohl držet stranou skupiny, která po září roku 1427 opanovala město, je i skutečnost, že na rozdíl od mnoha jiných nevydělal na konfiskovaných domech a venkovských statcích, přestože k tomu měl jistě příležitost.⁴⁶ Navíc jeho první žena byla původně manželkou Petra Habartova, tedy klanu Habartů, který měl ve městě více než sedmdesátiletou tradici. Nejen ona tedy musela žárlivě hledět na novou vůdčí vrstvu, jejíž příslušníci se svého stávajícího postavení domohli jen díky převratnému dění. Mlčících nebo tiše reptajících pražských obyvatel, závistivě sledujících novou politickou reprezentaci, bylo ve městě jistě mnohem více. Obecně Šimon uvnitř městské society bezpochyby požíval výsadního a uznávaného postavení, které snad vyplývalo z jeho intelektuálních a charakterových vlastností, jež byli nuceni respektovat také revoluční zbohatlíci. Šimon od Bílého lva také pravidelně zasedal v městské radě a byl jmenován jedním z vyjednávačů se zástupci basilejského koncilu. Během jednání se projevil jako osobnost, které nezůstávala skryta skutečná podstata věcí a jež je dokázala nazývat pravými jmény. Právě on byl totiž podle letopisců prvním politikem, který veřejně upozornil na záměrné protahování jednání zástupci basilejského koncilu, jež bylo ku prospěchu nepřátel strany podobojí.⁴⁷ Šimonovy schopnosti, charakterové vlastnosti a vzdělání, které mu umožňovaly udržovat kontakty napříč politickým spektrem, z něj činily mimořádnou osobnost své doby. Rozhodně však po září 1427 nepatřil – ať už z jakéhokoliv důvodu – k hlavním představitelům „rozhodných reformistů“. Tato skutečnost však může mít i mnohem prozaičtější vysvětlení spočívající v Šimonových povahových rysech. Není vyloučeno, že nepatřil k průbojným osobnostem, které by za každou cenu usilovaly o dosažení vedoucí pozice. Ve chvíli, kdy byly politické zaváhání nebo porážka leckdy trestány smrtí, se vlastně ani není čemu divit.

V září roku 1427 se však nejednalo o první pokus o změnu mocenských poměrů ve městě. Již 17. dubna došlo v Praze k povstání, které mělo oproti jiným revoltám husitského období poměrně klidný průběh a jež svrhlo knížete Korybuta a jeho přívržence. Šlo o společnou akci vyšších měšťanských vrstev a většiny duchovenstva, která město dočasně nasměrovala k opětovnému sjednocení. Svržením Zikmunda Korybuta v dubnu roku 1427 získali v pražských městech na několik let mocenskou převahu ty vrstvy obyvatelstva, jež se nebránily spolupráci s bratrstvy polních vojsk. Jestliže se již dříve pražský svaz de facto rozpadl, od dubna 1427 zcela zmizel ze scény a Praha rezignací na samostatnou politickou iniciativu uvolnila dočasně hegemonii táboreské straně a sirotčími svazu (ŠMAHEL 2001, 90–97).

Někteří husitští konzervativci se však nehodlali spokojit s dubnovou porážkou. Hlavním cílem zářijového spiknutí Hynka z Koldštejna, Jana Smiřického a některých dalších Korybutových straníků včetně novoměstského rychtáře Jana Raka, v jehož pozadí nacházíme také katolické šlechtice Jana Městeckého z Opočna, Půtu z Častolovic, Jana mladšího z Michalovic nebo Otu z Bergova, proto bylo obnovení moci Zikmunda Korybuta a zvrát situace, která v hlavním městě nastala 17. dubna 1427. „Noví páni“ města – Velvar, Hedvika, Smolař a další – se však rychle

46 Výjimku nepředstavuje ani zisk sousedního domu čp. 142/I „U Vola“, který Šimon zakoupil až roku 1428 od dědiců Ludvíka apatykáře Janka a Anděla. V tomto případě se však nejednalo o revoluční zábor, ale o běžný nákup. Dům totiž v téže roce propadl Ludvíku apatykáři kvůli nevyplacené zástavě sedmdesáti kop (AMP Sbirka rukopisů 997, fol. 85v). V berních knihách se uvádí původní hodnota domu ve výši 72 kop. Podobně jako u ostatních domů také hodnota domu „U Vola“ po roce 1419 klesla. Roku 1429 jej Šimon koupil od Ludvíkových synů za zhruba poloviční cenu 35 kop, což odpovídalo celkovému poklesu tržní ceny staroměstských domů v průběhu husitské revoluce. Koupí tohoto domu proto nelze považovat za výhodný zisk městskou obcí zkonfiskovaných domů. Reálná tržní hodnota domu však byla vyšší. Roku 1434 byl dům správci opravy mostu prodán za 45 kop pražských grošů. Dům se zahradou Šimon obratem pronajal konventu (nájemci) Šompetrovi (TOMEK 1866, 36; cf. PÁTKOVÁ 1996, 36, 99, 210).

47 Složení revolučních městských rad lze dohledat v TOMEK 1879, 585, 591; vedle Čorneje se ličení událostí v letech 1427 až 1428 věnoval například ŠMAHEL 2001, 97, 522, pozn. 44.

Obr. 26. Civitates orbis terrarum, 1572. Kolín nad Rýnem, mědiryt na papíře, kolorováno, list 30,4×54 cm.

Dvě veduty Prahy z Letné z atlasu *Civitates orbis terrarum* jsou nejstarším vyobrazením Prahy ve sbírkách Národního muzea. Pořídil je Georg Hoefnagel (1542–1600/1601), nizozemský malíř miniatur a kreslíř, který od roku 1591 působil ve službách císaře Rudolfa II. Při svých cestách Evropou vytvořil řadu skic krajin a měst, které v letech 1572 až 1618 publikovali Georg Braun a Franz Hogenberg ve slavném albu *Civitates orbis terrarum*. Grafika zachycuje pražské souměstí v jeho renesanční podobě včetně rozlehlých vinic na Petříně a na svazích pod Pražským hradem.

Uloženo: Národní muzeum, inv. č. H2-59244.

postarali o to, aby se daná situace pokud možno již napříště neopakovala. Po porážce zářijového spiknutí v Praze následovaly popravy, represe, nepohodlní měšťané dílem uprchli, dílem byli vyhnáni a došlo také k výměnám osob na vybraných úradech.⁴⁸ Nevybíravé praktiky, které byly na pražskou mocensko-politickou scénu zavedeny popravou Johánka Ortlova a Čeňka kraječe suken roku 1413, nacházely uplatnění i v pozdějším období. Popravy, vyhánění a konfiskace se staly normativy zápolení politických skupin uvnitř města po celé 15. století. Nyní však bylo důležité, že staroměstští měšťané ubránili město a díky tomu hned v září roku 1427 navázali spolupráci s tábory a sirotky. Jak trefně poznamenal Petr Čornej, všem v zemi bylo jasné, že trojbloku táborů, sirotků a Pražanů za podpory moravských husitů napříště odolá jen málokterá síla (ČORNEJ 2000, 491). Zatímco sirotkům se podařilo začlenit Nové Město pražské do svého svazu a tím z něj vytvořili významné politicko-finanční centrum, tábořská strana v tomto směru postupovala nedůsledně. Staré Město pražské se pozvolna stávalo hlavním nástupištem panské jednoty. Dějinným paradoxem tak zůstává, že Prokop Holý musel o několik let později v květnu roku 1434 prchat ze svého novoměstského azylu před staroměstskými útočníky a jejich spojenci (ŠMAHEL 2001, 98). To je však příběh, na jehož utváření se Šimon již nepodílel. Osud významného pražského měšťana a husitského politika Šimona od Bílého lva se totiž naplnil nedlouho po sepsání poslední vůle. Patrně v době vyhotovení svého kšaftu byl nakažen morem, na jehož následky ještě na sklonku roku 1433 zemřel.

Jeden, oproti slibu danému v úvodu ne zcela běžný den pražského měšťana můžeme zakončit tam, kde jsme začali, a to v jeho ložnici. Ve svém kšaftu ze dne 3. prosince roku 1433 uvádí, že se v jeho pokoji nachází truhla s knihami lehkými (TEIGE 1910a, 756–757). Nemusíme pochybovat o tom, že adjektivum lehké se nevztahovalo k jejich váze, ale mnohem více k obsahu.

⁴⁸ Popraveni byli staroměstský měšťan Prokop Krtek, syn vdovy po Petru Krtkovi, a panoš Václav Jinecký, který měl být potupně sťat naostřeným dřevem, tedy byl stížen trestem, který byl někdy vynášen nad původci znásilnění (ČORNEJ 2011, 179).

Pravděpodobně se jednalo o nějaké cestopisy, dobovou zábavnou nebo odpočinkovou literaturu, v níž si Šimon pravděpodobně často listoval, a proto ji chtěl mít stále nablízku. Předpokládáme tedy, že také v pátek 6. září roku 1427 před usnutím ještě chvíli listoval v jedné ze svých oblíbených knih.

Šimonův životní příběh dokládá, že svět středověkého člověka byl přinejmenším stejně pestrý, jako je ten náš. Detailní prosopograficky laděné výzkumy totiž naznačují, že předrevoluční staroměstská společnost byla s tou revoluční provázána přátelskými, rodinnými, obchodními nebo jinými vazbami mnohem více, než jsme si doposud připouštěli. Nejnovější badatelské výstupy ukazují, že osoby podle svého „příjmí“ považované za německé ve skutečnosti byly ve městě usazeny již po několik generací, mnohdy mnohem déle než do města nově přichozí nebo rychle zbohatnuvší etnicky čeští měšťané-konšelé, které vzrušená doba podobně jako Šimona vynesla na výsluní dění. Z dnešního úhlu pohledu se zdá, že minulé děje byly jasně dány a vše neodvratně směřovalo k výbuchu husitských bouří. Pro některé obyvatele husitské Prahy a zejména pro ty, kteří se podíleli na správě města, však bylo velmi obtížné se orientovat v rychle se proměňující politické situaci. Výpověď písemných pramenů tak mnohdy potvrzuje slova Jaroslava Mezníka, že „jednání lidí často vede k důsledkům, které nepředpokládali“ (MEZNÍK 1995, 709). Plně to platí také pro osobu Šimona od Bílého lva. Jeho osud se naplnil v době intenzivních jednání husitů se zástupci basilejského koncilu v Praze. Odtud vedla pozvolná cesta k lipanskému bojišti a porážce radikálních polních vojsk. Je otázkou, zda by byl Šimon od Bílého lva souhlasil s nástupem Zikmunda Lucemburského na český trůn. Patrně by ho mnohem více tížil další politický vývoj ve městě, kterého se zmocnili bezohledný Pavel Dětřichovic spolu s bratry Pešíkem a Janem z Kunvaldu a později stejný, ne-li ještě bezohlednější Samuel Velvar z Hrádku. Toho se naštěstí Šimon od Bílého lva, na rozdíl od mnohých jiných, již nedožil.

PRAMENY

- AMP Sbíрка rukopisů 992 — Kniha pamětní (1417–1480), Archiv města Prahy, Praha, Sbíрка rukopisů, sign. 992.
- AMP Sbíрка rukopisů 998 — Kniha soudní pro menší dluhy (1400–1449), Archiv města Prahy, Sbíрка rukopisů, sign. 998.
- AMP Sbíрка rukopisů 997 — Kniha soudní pro větší dluhy (1400–1483), Archiv města Prahy, Sbíрка rukopisů, sign. 997.
- SOKa Olomouc AMO Knihy 1540 — Památná kniha olomoucká (Codex Václava z Jihlavy), SOKa Olomouc, fond Archiv města Olomouc, Knihy, inv. č. 97, sign. 1540.

EDICE PRAMENŮ

- sine 2005 — sine: Dalimilova kronika: pařížský zlomek latinského překladu. Praha 2005.
- AČ 26 — Josef TEIGE (ed.): Archiv český 26. Praha 1909.
- AČ 28 — Josef TEIGE (ed.): Archiv český 28. Praha 1912.
- ERBEN 1868 — O zajetí Zikmunda Korybuta. In: Výbor z literatury české 2. Od počátků XV. až do konce XVI. století. Karel Jaromír Erben (ed.), Praha 1868, 311–314. Dostupné na <<http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/antologie/zliteratury/VZCL1/VZCL1.pdf>>.
- FRB V/6 — Jaroslav GOLL (ed.): Kronika Bartoška z Drahonice. (= Fontes rerum Bohemicarum V), Praha 1893, 589–628.
- FRB SN II — Alena M. ČERNÁ / Petr ČORNEJ / Markéta KLOSOVÁ (eds): Staré letopisy české. Texty nejstarší vrstvy. (= Fontes rerum Bohemicarum. Nová řada, 2. díl), Praha 2003.
- HAVRÁNEK/HRABÁK/DAŇHELKA 1963 — Bohuslav HAVRÁNEK / Josef HRABÁK / Jiří DAŇHELKA (eds): Výbor z české literatury doby husitské 1. Praha 1963, 327–332.
- HEŘMANSKÝ 1954 — František HEŘMANSKÝ (ed.): Vavřinec z Březové: Husitská kronika. Praha 1954.
- HÖFLER 1865 — Geschichtschreiber der Hussitischen Bewegung in Böhmen. Theil 2. In: Fontes rerum Austriacarum. Oesterreichische Geschichts-Quellen. Scriptores. 1. Abtheilung. 6. Band. Konstantin Adolf Constantin Höfler (ed.), Wien 1865, 287–304.
- HLAVÁČEK 1981 — Ivan HLAVÁČEK (ed.): Bartošek z Drahonice: Kronika. In: Ze zpráv a kronik doby husitské. Praha 1981, 231–289.
- PÁTKOVÁ 1996 — Hana PÁTKOVÁ (ed.): Berní knihy Starého Města pražského (1427–1434). Praha 1996.
- ŠIMEK 1937 — František ŠIMEK (ed.): Staré letopisy české z Vratislavského rukopisu. Praha 1937.
- PORÁK/KAŠPAR 1980 — Jaroslav PORÁK / Jaroslav KAŠPAR (eds): Ze starých letopisů českých. Praha 1980.

LITERATURA

- BARTOŠ 1966 — František MICHÁLEK BARTOŠ: Husitská revoluce II. Vláda bratrstev a její pád 1426–1437. Praha 1966.
- BOROVSKÝ/CHOCHOLÁČ/PUMPR 2007 — Tomáš BOROVSKÝ / Bronislav CHOCHOLÁČ / Pavel PUMPR (eds): Peníze nervem společnosti. K finančním poměrům na Moravě od poloviny 14. do počátku 17. století. Praha 2007.
- ČECHURA 1989 — Jaroslav ČECHURA: Počet pracovních dnů v Čechách v pozdním středověku. Časopis Národního muzea v Praze, Oddíl věd společenských 158, 1989/3–4, 157–170.
- ČELAKOVSKÝ 1920 — Jaromír ČELAKOVSKÝ: O vývoji středověkého zřízení radního v městech Pražských. In: Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy I/2. Jaromír Čelakovský / Josef Teige / Václav Vojtíšek (eds), Praha 1920, 124–389.
- ČORNEJ 2000 — Petr ČORNEJ: Velké dějiny zemí Koruny české V (1402–1437). Praha 2000.
- ČORNEJ 2011 — Petr ČORNEJ: Světla a stíny husitství (události – osobnosti – texty – tradice). Výbor z úvah a studií. Praha 2011. Citované studie: Vavřincova vylidněná Praha, 58–76; Pád Jana Želivského, 101–135; Smolař, Hedvika, Velvar et alii. Poznámky a postřehy ke kapitole z dějin husitské Prahy, 174–185; Slavnosti husitské Prahy, 213–234.
- ČORNEJ 2012 — Petr ČORNEJ: Kočička, Kurvička, Kokot a Múdra hlavička aneb staroměstští řezníci v husitské revoluci. Pražský sborník historický 40, Praha 2012, 7–129.
- ENGEL/JACOB 2006 — Evamaria ENGEL / Frank-Dietrich JACOB: Städtisches Leben im Mittelalter. Schriftquellen und Bildzeugnisse. Köln–Weimar–Wien 2006.
- GRAUS 1949 — František GRAUS: Městská chudina v době předhusitské. Praha 1949.
- GRAUS 1956 — František GRAUS: Tři zlomky českých kupeckých knih z doby předhusitské. Československý časopis historický 4[54], 1956/4, 644–654.
- GRYGIEL 1988 — Jerzy GRYGIEL: Życie i działalność Zygmunta Korybutowicza. Studium z dziejów stosunków polsko-czeskich w pierwszej połowie XV wieku. Wrocław 1988.
- GRYGIEL/ZILYNSKYJ 1990 — Jerzy GRYGIEL / Bohdan ZILYNSKYJ: Kniže Zikmund Korybutovič a Praha (1422–1427). Pražský sborník historický 23, 1990, 7–27.
- HAUSEROVÁ 1988/1989 — Milena HAUSEROVÁ: Vývoj středověkého městského obytného domu ve středních Čechách. Kandidátská disertační práce. Praha 1988–1989.
- HLAVÁČEK 1965 — Ivan HLAVÁČEK: Středověké soupisy knih a knihoven v českých zemích. Příspěvek ke kulturním dějinám českým. Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et Historica, Monographia 11. Praha 1965.
- HOFFMANN 1982 — František HOFFMANN: Candela rhetoricae. Fikce a skutečnost v předhusitské příručce rétoriky. Studie o rukopisech 21, 1982, 73–113.
- HOFFMANN 2009 — František HOFFMANN: Středověké město v Čechách a na Moravě. Praha 2009.
- HOFMAN 1944 — Jan HOFMAN (ed.): Obraz barokní Prahy. Plán Josepha Daniela Hubera 1769. Praha 1944.
- JAN 2013 — Libor JAN (ed.): Dějiny Brna 2. Středověké město. Brno 2013.
- KYBALOVÁ 2001 — Ludmila KYBALOVÁ: Dějiny odívání. Středověk. Praha 2001.
- LÍBAL/MUK 1996 — Dobroslav LÍBAL / Jan MUK: Staré Město pražské: architektonický a urbanistický vývoj. Praha 1996.
- MENDL 1916 — Bedřich MENDEL: Příspěvek k dějinám českého vinařství v době husitské. Agrární archiv 3, 1916, 85–96.
- MEZNÍK 1965 — Jaroslav MEZNÍK: Venkovské statky pražských měšťanů v době předhusitské a husitské. Rozpravy Československé akademie věd, Řada společenskovědní 75/2. Praha 1965, 3–67.
- MUSÍLEK 2009 — Martin MUSÍLEK: Apatykáři na Starém Městě pražském ve středověku. Příspěvek k možnostem sociotopografické analýzy v areálu pražského souměstí na příkladě osob zabývajících se vykonáváním lékárnického povolání. Mediaevalia Historica Bohemica 12, 2009/1, 97–137.
- MUSÍLEK 2010 — Martin MUSÍLEK: Hostince, krčmy a šenky na Starém Městě pražském ve středověku. In: Ján Lukačka / Martin Štefánik et al., Stredoveké mesto ako miesto stretnutí a komunikácie. Bratislava 2010, 57–77.
- MUSÍLEK 2012 — Martin MUSÍLEK: Muhoľt, cibule, cesnek... Zahrady středověké Prahy. Dějiny a současnost 34, 2012/11, 37–40.
- MUSÍLEK 2014 — Martin MUSÍLEK: Města. In: Husitské století. Pavlína Germanová / Robert Novotný / Pavel Soukup (eds), Praha 2014, 317–332.
- MUSÍLEK/ŽDÁRSKÁ 2014 — Martin MUSÍLEK / Anna ŽDÁRSKÁ: Z Benátek až na konec světa. Příběh skleněného poháru z pražského domu čp. 379/I v Praze. Staletá Praha 30, 2014/2, 2–17.
- MUSÍLEK 2015 — Martin MUSÍLEK: Patroni, klienti, příbuzní. Sociální svět Starého Města pražského ve 14. století. Praha 2015.
- MUSÍLEK 2016a — Martin MUSÍLEK: Zlomek knihy vydání, v níž jsou jména Židů. „Nově objevený“ rukopisný zlomek kupecké knihy a jeho výpověď pro pražský obchod ve středověku. Pražský sborník historický 43, 2016, v tisku.
- MUSÍLEK 2016b — Martin MUSÍLEK: Hus a pražští konšelé v předvečer revoluce. Staroměstské soudní knihy pro dluhy a možnosti jejich výpovědi pro dějiny města. In: Hus – husitství – tradice – Praha. Od reality k mýtu a zpátky. Eva Doležalová / Václav Ledvinka / Jaroslav Šebek (eds), Praha 2016, v tisku.

- NIKODEM 2004 — Jarosław NIKODEM: Polska i Litwa wobec husyckich Czech w latach 1420–1433. Studium o polityce dynastycznej Władysława Jagiełły i Witolda Kiejstutowicza. Poznań 2004.
- NODL 2006 — Martin NODL: Středověký testament jako abnormalita. In: Pozdně středověké testamenty v českých zemích. Prameny, metodologie a formy využití. Kateřina Jíšová / Eva Doležalová (eds), Praha 2006, 73–85.
- NODL/SOMMER 2014 — Martin NODL / Petr SOMMER (eds): Jeden den ve středověku. Praha 2014.
- PETŘAŇ 1985 — Josef PETŘAŇ (ed.): Dějiny hmotné kultury I/2. Praha 1985.
- POLÍVKA 1982 — Miloslav POLÍVKA: Mikuláš z Husí a nižší šlechta v počátcích husitské revoluce. Rozpravy Československé akademie věd, Řada společenskovědní 92/1. Praha 1982, 3–68.
- PROFOUS 1949 — Antonín PROFOUS: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny 2 (Ch–L). Praha 1949.
- STACH 1958 — Eduard STACH: Čp. 143.-I. „U bílého lva“. Na náměstí. Dokumentace Prahy, podrobný stavební průzkum a návrh asanace, strojopis SÚRPMO. Praha 1958. Uloženo: dokumentační fondy NPÚ ÚOP PR.
- ŠMAHEL 1995 — František ŠMAHEL: Husitská revoluce 1. Doba vymknutá z kloubů. Praha 1995.
- ŠMAHEL 1996 — František ŠMAHEL: Husitská revoluce 3. Kronika válečných let. Praha 1996.
- ŠMAHEL 2001 — František ŠMAHEL: Husitské Čechy. Struktury – procesy – ideje. Praha 2001.
- SVATOS 1974 — Michal SVATOS: Jan Reček a jeho písemná pozůstalost v Archivu pražské univerzity. Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis 14, 1974/1–2, 121–160.
- TEIGE 1910a — Josef TEIGE (ed.): Základy starého místopisu Pražského I/1 (1437–1620). Staré město pražské. Praha 1910.
- TEIGE 1910b — Josef TEIGE (ed.): Základy starého místopisu Pražského I/3 (1437–1620). Formulář Staroměstský ze XIV. století. Praha 1910.
- TEIGE 1915 — Josef TEIGE (ed.): Základy starého místopisu Pražského I/2 (1437–1620). Staré město pražské (ochoz XIIa–XXX). Praha 1915.
- TEIGE 1922 — Josef TEIGE: O statcích obcí Pražských v letech 1420–1546. In: Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy III. Josef Teige (ed.), Praha 1922, 111–201.
- TOMEK 1866 — Václav Vladivoj TOMEK: Základy starého místopisu Pražského I. Staré město Pražské. Praha 1866.
- TOMEK 1879 — Václav Vladivoj TOMEK: Dějepis města Prahy IV. Praha 1879.
- TOMEK 1891 — Václav Vladivoj TOMEK: Dějepis města Prahy VIII. Praha 1891.
- TOMEK 1892a — Václav Vladivoj TOMEK: Dějepis města Prahy II. Praha 1892.
- TOMEK 1892b — Václav Vladivoj TOMEK: Dějepis města Prahy III. Praha 1892.
- TOMEK 1893 — Václav Vladivoj TOMEK: Dějepis města Prahy IX. Praha 1893.
- TOMEK 1905 — Václav Vladivoj TOMEK: Dějepis města Prahy V. Praha 1905.
- VLČEK 1996 — Pavel VLČEK ET AL.: Umělecké památky Prahy. Staré Město, Josefov. Praha 1996.
- ŽDÁRSKÁ 2014 — Anna ŽDÁRSKÁ: Středověké sklo z Prahy. Praha 2014.

ZUSAMMENFASSUNG

ŠIMON VOM WEISSEN LÖWEN. EIN TAG EINES PRAGER BÜRGERS IN DER ZEIT AUS DEN FUGEN

Das Lebensschicksal des in Quellen von 1418–1433 belegten bedeutenden Prager Bürgers und Hussitenpolitikers Šimon vom Weißen Löwen (*Simon ab albo leone*) zeigen, dass die Welt des mittelalterlichen Menschen zumindest genauso bunt war, wie unsere ist. Die Person Šimon, von dem sich dank seiner öffentlichen Aktivitäten verhältnismäßig viele verschiedene Nachrichten erhielten, scheint ideal zum Skizzieren einer Kollektivbiografie der obersten Schicht der Stadtbevölkerung des spätmittelalterlichen Prag. In der vorliegenden biografischen Studie sind im Verlauf eines konkret gewählten Tages – des 6. September 1427 – nicht nur der Alltag eines Bürgers aus dem hussitischen Prag, sondern über Šimon auch die ausgewählten Umkreise der sozialen Welt der Prager Städte der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts dargestellt. Es handelt sich nicht um Fiktion, sondern um den Versuch einen Lebensalltag eines Prager Bürgers der Hussitenzeit anhand der erhaltenen, und zwar nicht nur schriftlichen, sondern auch materiellen Quellen zu rekonstruieren. Šimon zählte nämlich nicht nur zu den führenden Hussitenpolitikern, er war zugleich ein Kaufmann, Literat sowie berühmter Bibliophiler, also ein in seiner Zeit außergewöhnlicher Mensch, der sich von der gegenwärtigen Vorstellung eines typischen Prager Bürgers jener Zeit unterscheidet. Die Repräsentation, Familienbeziehungen, der Landgutbesitz und die Verhältnisse zum Adel, die Verwendung von Wappen usw. sind die Forschungsbereiche, die sich beim Studium des Stadtmilieus verfolgen lassen. Die Studie legt zugleich das Augenmerk auf verschiedene Quellentypen, die es möglich machen, das Leben eines spätmittelalterlichen Bürgers samt seiner spezifischen und manchmal sehr limitierenden Aussagefähigkeit zu entdecken.

Abb. 1. Prag 1-Altstadt, Haus Nr. Konskr. 143/I „Zum weißen Löwen“ (Foto R. Gája, 2016).

Abb. 2. Gedenkbuch von Olmütz (Codex von Wenzel von Iglau). Der Eid des Olmützer Stadtrats in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts. Die Bürger sind in der zeitgenössischen Kleidung samt dem Zubehör, wie den Ziergürteln, Knöpfen oder luxuriösen Mützen und Hüten abgebildet. Bemerkenswert ist bestimmt auch die in der Zeit nicht mehr ganz gewöhnliche farbige Buntheit der oft mit Pelzbesätzen versehenen Röcke. Typisch

war auch die Bartgestaltung. Am beliebtesten war der gepflegte Schnurrbart oder der speziell geschnittene Kinnbart. Sowohl als auf anderen Bildnissen ist auch hier die symbolische Zahl von zwölf Ratsmännern dargestellt, die überwiegend in den königlichen Städten üblich war. Kennzeichnend ist auch die Anwesenheit des oft als „Auge der Stadt“ bezeichneten Stadtschreibers links unten. Aufbewahrt: SOKA (Staatliches Bezirksarchiv) Olomouc, Archivgut Stadtarchiv Olomouc, Bücher, Best.-Nr. 97, Sign. 1540, Fol. 2v.

Abb. 3. Prag 1-Neustadt, Vodičkova G., Parz.-Nr. 2381, Forschung des NPÚ ÚOP (Geschäftsstelle) Prag, Nr. 2004/04. Fragment vom Kettenhemd, dem zeitlichen Schutz eines Kämpfers. Bruchstücke der hochmittelalterlichen Kettenrüstung aus kleinen Metall- (Eisen-) Ringen wurden in der organischen Ausfüllung einer nahe dem Karlsplatz in der Zentralpartie der Prager Neustadt befindlichen natürlichen Senkung (einer Grube) gefunden, Best.-Nr. 2004/04-0026-0030 (Foto F. Flek, 2016).

Abb. 4. Prag 1-Altstadt. Altstädter Rathaus, die älteste Wappengalerie, deren Entstehung sich jüngst in die Zeitspanne 1365–1366 einordnen lässt. In den Stein wurden die Wappen von achtzehn Ratsmännern gehauen, die 1365 im Stadtrat saßen und während deren Funktionsperiode wohl der Rathauturm mit der Erkerkapelle vollendet wurde (Foto M. Kracík, 2016).

Abb. 5. Prag 1-Altstadt, Rathaus. Wappen von Jindřich Habartův, roter gotischer Schild mit weißer Wildkatze mit dem in die rechte Ecke gerichteten Kopf. Jindřich Habartův zählte ohne Zweifel zu Mitgliedern der Elite der Stadt und ebenso wie seine Nachfolger nahm eine bedeutende Stelle inmitten der städtischen Sozietät ein (Foto M. Musílek, Druckbereitung T. Rataj, 2015).

Abb. 6. Prag 1-Altstadt, Haus Nr. 143/I „Zum weißen Löwen“, Eingangsportal mit Hauszeichendetail: der böhmische aufgerichtete silberne, doppelschwänzige Löwe mit goldener Blätterkrone auf Rot. Er ist in Silber bewehrt und bezungt, rechts gerichtet (Foto R. Gája, 2015).

Abb. 7. Prag 1-Altstadt. Der Altstädter und der Kleine Ring, orthografischer Plan von Prag von J. D. Huber, 1765–1769. Den trauf- oder giebelständigen Dächern gemäß ist die alte, oft noch mittelalterliche Anlage der Stadthäuser samt dem Haus Nr. 143/I „Zum weißen Löwen“ aufgenommen (übernommen aus Hofman 1944, unpaginiert).

Abb. 8. Gotisches einstöckiges gemauertes Haus mit angehörigem Grundstück und dem Wirtschaftszubehör. Sehr ähnlich sah auch das Haus Nr. 143/I in der Zeit von Šimon vom weißen Löwen aus (übernommen aus Hauserová 1988/1989, S. 15).

Abb. 9. Gotisches einstöckiges gemauertes Haus mit angehörigem Grundstück und Wirtschaftszubehör. Ähnlich sahen manche Altstädter spätmittelalterliche Bürgerhäuser aus (übernommen aus Hauserová 1988/1989, S. 15).

Abb. 10. Prag 1-Neustadt, Národní Str.-Mikulandská G., Parz.-Nr. 843, Forschung des NPÚ ÚOP Prag, Nr. 2013/33. Kleine plastische Figur der hl. Elisabeth v. Thüringen(?), Patronin der Kranken, Bäcker und Bettler, deren Hauptattribut die Kanne darstellt, aus der sie den Armen Getränke einzugießen pflegte, Best.-Nr. 2013/33-J10-007 (Foto M. Kalíšek, 2014).

Abb. 11. Das Gerichtsbuch für größere Schulden (1400–1483). Das Altstädter Buch für größere Schulden, in dem man die Forderungen von mehr als zehn Schock Groschen registrierte. Der Mangel an Bargeld zwang die Mehrheit der Stadtbevölkerung das Bargeld entweder durch Verschreiben der Rente oder Zahlung an ihren Unbeweglichkeiten zugunsten des Gläubigers, bzw. durch Leihen bei reicheren Bürgern oder bei Juden zu suchen. Spätestens ab Mitte des 14. Jahrhunderts wurden diese Ausleihen gewöhnlich in die Altstädter Gerichtsbücher bezeichnet. Die wachsende Agenda erforderte in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts Entstehung der selbständigen Stadtbücher für die Schulden. Die gewöhnliche Grenze zwischen der „kleinen“ und „großen“ Schuld bildete der Betrag von zehn Schock Prager Groschen. Aufbewahrt: Archiv der Hauptstadt Prag, Sammlung der Manuskripte, Sign. 997, Fol. 3r.

Abb. 12. Prag 1-Neustadt, Vodičkova G., Parz.-Nr. 2381, Forschung des NPÚ ÚOP Prag Nr. 2004/04. Holzlöffel, L. 12, Br. 5 cm, Best.-Nr. 2004/04-23 (Foto M. Kalíšek, 2016).

Abb. 13. Prag 1-Neustadt, Vodičkova G., Parz.-Nr. 2381, Forschung des NPÚ ÚOP Prag Nr. 2004-06. Messer mit dekoriertem Heft, L. 15, Br. 2 cm, Best.-Nr. 2004/06-59 (Foto M. Kalíšek, 2016).

Abb. 14. Prag 1-Kleinseite, Karmelitská G. Nr. 387/III, Forschung des NPÚ ÚOP Prag Nr. 2003/20. Bein-Messerheft, L. 10, Br. 3 cm, Best.-Nr. 2003/20-4525 (Foto M. Kalíšek, 2016).

Abb. 15. Prag 1-Kleinseite, Karmelitská G. Nr. 387/III, Forschung des NPÚ ÚOP Prag Nr. 2003/20. Teil einer Tonlampe, H. 3, Br. 15 cm, Best.-Nr. 2003/20-2076 (Foto M. Kalíšek, 2016).

Abb. 16. Prag 8-Dolní Chabry (Unter-Haber), Platz Bílenecké nám., Parz.-Nr. 1389/1, Forschung des NPÚ ÚOP Prag Nr. 1974/44. Komplette eiserne (Feder-) Schere mit Ringfeder aus dem flachen Metallband, Best.-Nr. 1974/44-1562 (XLIV-1562; Foto F. Flek, 2016).

Abb. 17. Prag 1-Altstadt, Nr. 190/I–Klementinum. Forschung des NPÚ ÚOP Prag, Nr. 2010/11. Torso von einem Kuttrolf, einer spezifischen Flasche mit mehrhörnigem Hals. Der Kuttrolf, der in der Ausfüllung einer Abfallgrube im Prager Klementinum (Nr. 190/I) gefunden wurde, stammt wohl aus der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts. Es handelt sich um ein luxuriöses Glasgefäß, das in jener Zeit gewöhnlich in Verwendung war, Best.-Nr. 2010/11-čtverec N-vr. 11 (Foto M. Frouz, Zeichnung V. Čermák, 2014).

Abb. 18. Johann Hartlieb, 1437: Liber de arte bellica, Abbildung des Hussitenlagers innerhalb der Wagenburg. Die auf ersten Blick schematische Illumination stellt überraschend genau verschiedene Details des hussitischen Heerwesens dar. Unter den Wagen sind zwischen den Rädern Bretter mit Sichtöffnungen oder Schießscharten gehängt. Die Besatzung der Wagen ist mit typischen zeitgenössischen Waffen ausgerüstet, mit denen auch die direkt an den Kämpfen teilnehmenden Prager Bürger ausgerüstet waren. Man sieht da einen beschlagenen Flegel, zwei Armbrüste, eine Handbüchse, einen Morgenstern und im Wagen gelagerte Schwerter. Einer der Kämpfer wirft Steine gegen den Feind. Innerhalb der Wagenburg steht ein Zelt, hinter dem die Pferde sichtbar sind. Es fehlt auch nicht die Abbildung eines Wagens, auf dem leichte Geschütze aufgestellt sind. An der Nebenseite sind Männer dargestellt, die sich hinter einem großen Schild decken, der sog. Pavese (Setzschild). Diese hölzernen, mit Pergament bezogenen Schützenschilder für die Fußkämpfer,

die im späten 14. Jahrhundert an Beliebtheit erwarben, erscheinen häufig auch in der Ausrüstung der Städte. Österreichische Nationalbibliothek Wien, Cod. 3062, fol. 147v–148r.

Abb. 19. Konrad Kyeser, 1402: *Bellifortis*. Author in seinem berühmten, dem spätmittelalterlichen Kriegswesen gewidmeten Werk *Bellifortis* empfahl als eines der taktischen Manöver das Abstürzen des mit Stein geladenen Wagens gegen die Feinde. Die Abbildung zeigt einen gerüsteten Mann, der sich vorbereitet einen steingeladenen Wagen gegen die unter ihm zu einer nahen Befestigung fortschreitenden Bewaffneten loszulassen. Diese zeitgenössische Illumination führte einige Forscher zu Vermutungen, dass Žižka solche Wagen in der Schlacht bei Malešov (Maleschau, Bez. Kutná Hora) 1424 verwendet hat. Hatte die Schlacht schon jeden beliebigen Verlauf, es bleibt wahr, dass wenigstens laut Aussage zeitgenössischer Chronisten sie blutig war und manche Prager Bürger ihre Leben in ihr verloren haben. Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen, 2 Cod. Ms. Philos. 64 Cim. Und 64a, Blatt 84a.

Abb. 20. Prag 1-Neustadt, Platz Náměstí Republiky, Parz.-Nr. 460, 461, Forschung des NPÚ ÚOP Prag Nr. 2003/01. Stichel, lat. *stilus*, das Schreibinstrument aus Farbmessing (Bronze), vor allem zum Stechen in die Wachstafeln bestimmt, Best.-Nr. 2003/01-4399 (Foto M. Kalíšek, 2016).

Abb. 21. Das Gerichtsbuch für größere Schulden (1400–1483). Der Apotheker Ludwig von Florenz, einer der Nachbarn von Šimon, erwarb kurz vor seinem Tod im Januar 1428 auf Grund des Mandats vom Bürgermeister und zwei Ratsherren das Haus Nr. Konskr. 142/I „Zum Ochsen“. Der wohlhabende und einflussreiche Apotheker, der vor der Hussitenrevolution regelmäßig im Stadtrat saß und als Hoflieferant wirkte, hat nichts dem Zufall überlassen. Um der Sicherheit wegen ließ er eine Eintragung in das Stadtbuch machen, dass ihm und seinen Nachfolgern das erwähnte Haus von Johánek Ochs „Zum Ochsen“ verfallen hatte. Es handelt sich also um eine der wenigen Eintragungen, die in den Revolutionsjahren in das Altstädter Gerichtsbuch für größere Schulden angefertigt wurden. Aufbewahrt: Archiv der Hauptstadt Prag, Sammlung der Manuskripte, Sign. 997, fol. 85v.

Abb. 22. Der schematische Stammbaum der Altstädter Bürgersippe vom Weißen Löwen. Die Jahreszahlen entsprechen der Erscheinungszeit der Geschlechtsmitglieder in den Quellen (Zusammensetzung M. Musílek, 2015).

Abb. 23. Ant. Langweil, Modell von Prag. Prag 1-Altstadt, Kloster der hl. Anna. Mit der Äbtissin dieses Dominikanerinnenklosters verbanden wohl Šimon und seine Frau freundschaftliche Beziehungen (© Museum der Hauptstadt Prag, Fa. KITdigital, 2007).

Abb. 24. Manuskriptfragment des Kaufmannsbuchs eines Prager Tuchhändlers vom Ende des 14. Jahrhunderts. Sehr wahrscheinlich auch die nicht erhaltenen Registra von Šimon vom Weißen Löwen sahen ähnlich aus, deren Vorhandensein er ausdrücklich in seinem Testament erwähnt. Archiv der Prager Burg, Sign. A 33, fol. 1r (Reprofoto Archiv des Autors, 2015).

Abb. 25. Abbildung der Weinernte und der nachfolgenden Weinverarbeitung. Ausschnitt aus dem lateinischen Fragment der Chronik des sog. Dalimil, zweites Viertel des 14. Jahrhunderts. Nationalbibliothek der Tschechischen Republik, XII E 17, fol. 4r (übernommen aus: *sine* 2005, unpaginiert).

Abb. 26. *Civitates orbis terrarum*, Köln 1572, Kupferstich, Papier, koloriert, Blattgröße 30,4 × 54 cm. Zwei Veduten von Prag aus dem Atlas *Civitates orbis terrarum*, 1572. Die älteste Abbildung Prags schuf Georg Hoefnagel (1542–1600/1601), niederländischer Miniator und Zeichner, der seit 1591 im Dienst Kaiser Rudolf II. arbeitete. Bei seinen Europareisen schuf er eine Menge Landschafts- und Stadtskizzen, die in den Jahren 1572 bis 1618 Georg Braun und Franz Hogenberg im berühmten Album *Civitates orbis terrarum* herausgaben. Das Blatt nimmt den Prager Stadtkomplex in seiner renaissancezeitigen Gestalt samt den ausgedehnten Weinbergen auf dem Petřín (Laurenziberg) und an den Hängen unterhalb der Prager Burg auf. Aufbewahrt: Nationalmuseum Prag, Best.-Nr. H2-59244.

Übersetzung von Jindřich Noll

Tato studie vznikla v rámci projektu Grantové agentury České republiky **P405/12/G148 Kulturní kódy a jejich proměny v husitském období**.

PhDr. Martin MUSÍLEK, Ph.D.
historik
Staatliches Museum für Archäologie Chemnitz
martin_musilek@centrum.cz